

10th International Conference

EDUvision 2020

»Challenges and New Opportunities of Distance Learning«

3-5 december 2020

Organizer

EDUvision, Stanislav Jurjevčič s.p.

10th International Conference EDUvision 2020
»Challenges and New Opportunities of Distance Learning«

The Book of Papers

3-5 december 2020

Main Editors: mag. Mojca Orel, Moste Gymnasium, Ljubljana, Slovenia
doc. dr. sc. Jasminka Brala-Mudrovčič, University of Zadar, Croatia
doc. dr. sc. Josip Miletić, University of Zadar, Croatia

Editors: prof. dr. Adnan Čirgić, Montenegro, Stanislav Jurjevčič, EDUvision, dr. sc. Ivana Kurtović Budja, Croatia, doc. dr. Artea Panajotović, Serbia, doc. dr. Jerneja Pavlin, Slovenia, dr. Radmila Stojanović, Serbia, prof. dr. Boban Tomić, Serbia, doc. dr. sc. Matija Varga, Croatia.

Programme and Review Committee: mag. Mojca Orel (Head of Programme and Review Committee), doc. dr. sc. Jasminka Brala Mudrovčič, Polona Cimerman, Stanislav Jurjevčič, Marjana Jus, Mladen Kopasić, Olga Koplan, Kaja Lenič, dr. Ana Logar, doc. dr. sc. Josip Miletić, doc. dr. Jerneja Pavlin, dr. Radmila Stojanović, mag. Tina Preglau Ostrožnik, Mateja Šebenik, Tina Šetina, doc. dr. sc. Matija Varga, mag. Katarina Vodopivec Kolar, dr. Srečo Zakrajšek, Sandra Zelko Sitar.

Language Editor:

The authors of the articles are responsible for linguistic correctness.

Publisher:

EDUvision, Stanislav Jurjevčič s.p.

Place and Date of issue:

Ljubljana, 5 december 2020, Virtual Conference

Kataložni zapis o publikaciji (CIP) pripravili
v Narodni in univerzitetni knjižnici v Ljubljani

COBISS.SI-ID=46944003
ISBN 978-961-94950-7-0 (pdf)

INDEX

PREFACE	9
CONFERENCE COMMITTEES	10
MODERN APPROACHES AND CHALLENGES IN TEACHING	11
<i>Scientix Pilot Projects: Integrating New Topics in Schools, even through Remote Teaching</i>	12
<i>New Ideas for Erasmus+</i>	13
<i>Teaching IBSE in the Covid-19 Era: The Go-Lab Ecosystem</i>	17
<i>Teaching Effectively Online: An Example of Teaching Greek Language in the Pandemic by Applying the i²Flex Model</i>	21
<i>Postoji li veza između pandemije COVID 19, nastave na daljinu i kokosa? / Is there a Link between a Ppandemic COVID 19, Distance Classes and Coconut?</i>	34
<i>Iskustva (samoregulacija) učenja učenika u nastavi na daljinu / The Learning Experience (Self-Regulation) of Students through Distance Learning</i>	47
<i>O primeni onlajn (online) nastave i mogućim psihološko-socijalnim konsekvencama na studente iz ugla predavača na Učiteljskom fakultetu u Beogradu / About Practicing Online Teaching and Possible Socio-Psychological Consequences for Students: Lecturers' point of view at the Teacher Education Faculty in Belgrade</i>	49
<i>Mnenja in odzivi učencev v osnovni šoli o delu na daljavo / Opinions and Responses of Primary School Students about Teleworking</i>	60
<i>Poučevanje na daljavo na Šolskem centru Ljubljana, Cokla ali priložnost za izstop iz cone udobja? / Distant Teaching on Šolski center Ljubljana; A Knock-out or an Opportunity to Step out from the Comfort Zone?</i>	76
<i>Učni stili generacije Z in alfa pri različnih oblikah pouka / Learning styles of Generation Z and Alpha at the Different Lesson Forms</i>	84
<i>Razlike v pogledu na bogastvo med dečki in deklicami, starimi 13–14 let / Differences in Wealth View between Boys and Girls Aged 13–14</i>	92
<i>Ozaveščanje veščin in poklicna prihodnost učencev / Awareness of Skills and Professional Future of Pupils</i>	99
<i>Ustvarjalnost in inovativnost v razredu / Creativity and Innovation in the Classroom</i>	113
<i>Miselne navade in kompetence, ki naj jih razvijajo učenci oz. dijaki / Thinking Habits and Competences which Students in Primary Schools and High Schools should Develop</i>	121
<i>»Obrnjeno učenje« in izzivi, o katerih nihče ne govori / "Flipped Learning" and Challenges that no one Talks about</i>	129

Turistični podmladek šole – izziv za nadarjene učence in mentorja / <i>Tourist School Youth – A Challenge for Gifted Pupils and a Mentor</i>	136
Učitelj-mentor v izobraževanju zdravstvene nege / <i>Teacher-Mentor in Nursing Education</i>	144
Predstavi, kaj znaš! Ustno ocenjevanje znanja na daljavo / <i>Present your Knowledge! Oral Remote Assessment</i>	152
Učimo se z igralno kocko / <i>Learning with Dice</i>	158
Predstavitev programa mednarodne mature (IBO) kot primer dobre prakse v osnovni šoli / <i>Presentation of International Baccalaureate Organisation as an Example of Good Practice in Primary School</i>	166
Podaljšano bivanje v času epidemije Covid-19 / <i>Extended Stay in the Time of Covid-19 Epidemic</i>	176
Ozadje izzivov pri delu z albansko govorečimi priseljenci s Kosova / <i>Challenges by Working with Albanian Speaking Immigrants from Kosovo</i>	185
Orffov instrumentarij u nastavi Glazbene kulture / <i>Orff Schulwerk in Teaching Music Culture</i>	191
Glasbena nadarjenost v otroškem pevskem zboru / <i>Musical Talent in a Children's Choir</i>	205
Film kot izziv pouka na daljavo pri predmetu skrb za zdravje / <i>The Use of Movies as a Challenge of Distance Learning in the Health Care Classes</i>	212
DISTANCE LEARNING IN LANGUAGE AND LITERATURE TEACHING	219
Popostritev pouka s Slovenščino na dlani / <i>Enriching Lessons with Slovenščina na dlani (Slovene in the Palm of Your Hand)</i>	220
<i>Interference of Oral and Written Literature on the Assigned Reading List in the First Four Grades of Primary School in Croatia</i>	229
Kako izstopiti iz povprečja? Problemski pouk pri delu z umetnostnim besedilom – empirični del / <i>How to Exit the Average? Problem-based Learning – Empirical Presentation</i>	250
Tradicionalna literarna besedila v moderni preobleki / <i>Traditional Literature in a Modern Makeover</i>	273
Splet – pripomoček za poučevanje srednješolske književnosti.....	280
na daljavo / <i>Web – a Tool for Teaching Secondary School Literature at a Distance</i>	280
Sodobni pristopi pri obravnavi književnih besedil v tretji triadi osnovne šole / <i>Innovative Approaches to Discussing Literary Works in the Third Triad of Elementary School</i>	288
Pomen in spodbujanje branja ter nastanek pravljичne knjige na daljavo / <i>The Importance and Promotion of Reading and Creation of a Fairy Tale Book by Teleworking</i>	295
Pravljice na daljavo? / <i>Fairy Tales during Distance Learning?</i>	303

Vsak dan je dan za pravljico / <i>Every Day is a Fairy Tale Day</i>	308
Pozdravljeni, profesorica! / <i>Dear Professor!</i>	316
Dejavnosti za nadarjene učence na področju angleščine / <i>Activities in English for Gifted Learners</i>	324
DISTANCE LEARNING IN MATH AND SCIENCE TEACHING	330
Personaliziran matematični učbenik s postopki in video razlagami / <i>Personalized Math Book with Step-by-Step Procedures and Video Explanations</i>	331
Razvijanje kompetenc podjetnosti pri pouku matematike v gimnaziji / <i>Developing Math Students, Entrepreneurship Competence in High School</i>	336
Matematika v šoli in na daljavo / <i>Mathematics in School and at a Distance</i>	342
Dijaki v boju z matematiko (na daljavo) / <i>Students Fighting Math through Distance Learning</i>	348
Te zanima? Opravi raziskovalno nalogo / <i>Are you Interested? Do the Research Paper</i>	357
Pouk na prostem pri naravoslovnih vsebinah v prvem triletju javnih in zasebnih osnovnih šol / <i>Outdoor lessons in science contents in the first triade of public and private primary schools</i>	366
Povezovanje znanja o gostoti in vzgonu pri pouku na daljavo / <i>Connecting Knowledge on Density and Buoyancy in Distance Learning</i>	380
Vloga izkušenskega učenja pri usvajanju znanja o zeliščih pri predmetu gospodinjstvo / <i>The Role of Experiential Learning in Acquiring Knowledge on Herbs in Home Economics</i> ...	395
Ko so na delu misli, roke in oči / <i>When Thoughts, Hands and Eyes are at Work</i>	404
Spodbujanje nadarjenosti z naravoslovnimi poskusi / <i>Encouraging giftedness with scientific experiments</i>	411
DISTANCE TEACHING OF PHYSICAL EDUCATION	419
Poučevanje športne vzgoje na daljavo pri srednješolcih – primerjava marec in oktober 2020 / <i>Teaching Sports Education over Distance Learning for Highschool Students – Comparison March and October 2020</i>	420
Telefon – učni pripomoček na športnem dnevu? / <i>Phone – A Didactic Prop on a Field Day?</i> ...	428
Izbirni predmeti s področja športa nekoliko drugače / <i>Elective Subject from the Field of Sport Somewhat Different</i>	434
Šport na daljavo v osnovni šoli / <i>Virtual Physical Education in Elementary School</i>	443
COMMUNICATION AND PERSONALITY DEVELOPMENT	449
BETWEEN THE VIRTUAL AND THE SENSORY	450

Spodbujanje fonološkega zavedanja pri predšolskih otrocih / <i>Encouraging Phonological Awareness in Preschool Children</i>	451
<i>Storytelling as a Bridge Between the Virtual and the Sensory</i>	467
Kako su <i>on line</i> igrice istisnule bajke iz dječjeg života / <i>How Online Games Squeezed Fairy Tales out of a Child's Life</i>	479
Pomen varne navezanosti v odnosu do skotopičnega sindroma/sindroma Helen Irlen / <i>The Importance of Secure Attachment in Relation to Scotopic Sensitivity Syndrome / Irlen Syndrome</i>	487
Self u razvoju / <i>Self in Development</i>	496
Pomen bolnišničnega vrtca pri enodnevem sprejemu otrok v bolnišnico / <i>The Importance of Hospital Kindergartens in Day Hospitals</i>	499
Izazovi socijalne podpore obiteljima djece s poteškoćama u ponašanju / <i>Challenges of Social Support for Families of Children with Behavioral Difficulties</i>	515
Socijalizacijska uloga učitelja u radu s učenicima s problemima u ponašanju / <i>The Socializing Role of Teachers in Working with Students with Behavioral Problems</i>	522
Aktivnosti na področju preprečevanja spletnega nasilja v Dijaškem domu Ivana Cankarja / <i>Activities in the Field of Preventing Cyberbullying at Ivan Cankar Boarding School</i>	535
Poznavanje in razumevanje specifičnih učnih težav – pozitivna razredna klima / <i>Knowing and Understanding Specific Learning Disabilities – Positive Classroom Climate</i>	544
Prepreke u suradničkim odnosima između odgojitelja i roditelja / <i>Obstacles in Collaborative Relationships between Educators and Parents</i>	551
Komunikacija med učiteljem, staršem(i) in učencem kot ključ do reševanja čustveno vedenjske problematike / <i>Communication between the Teacher, Parent(s) and Student as a Key to Solving Emotional-Behavioral Issues</i>	564
Vključevanje akcijskega in izkustvenega učenja v luči utelešene kognicije/emocije / <i>Integrating Action and Experiential Learning through Embodied Cognition/Emotion</i>	574
Vloga empatičnega komuniciranja z dijaki v kliničnem okolju / <i>The Role of Empathic Communication with Students in the Clinical Setting</i>	581
Uloga razrednika u razvoju socijalnih kompetencija učenika / <i>The Role of Homeroom Teacher in Students Social Competence Development</i>	590
Šolska kultura in klima ter pomen in vloga razrednika / <i>School Culture and Climate and the Importance and Role of the Class Teacher</i>	598
<i>Am I Mindful when I Teach, Present Equals Magic</i>	607
Delavnice za spodbujanje pozitivne samopodobe učencev / <i>Workshops to Promote a Positive Self-image of Pupils</i>	610

Izkustveno učenje in trajnostni razvoj / <i>Experiential Learning and Sustainable Development</i>	619
S tapkanjem pri pouku do čustvene svobode / <i>From Tapping in the Classroom to Emotional Freedom</i>	627
Sprostitutvene tehnike za otroke / <i>Relaxation Techniques for Children</i>	634
TEACHING CHILDREN WITH SPECIAL NEEDS	642
Stavovi nastavnika seoskih i gradskih osnovnih škola prema inkluziji / <i>Attitudes of Teachers of Rural and Urban Primary Schools Towards Inclusion</i>	643
V razredu imam otroka s posebnimi potrebami ... kako bom ...? / <i>In my Classroom, there is a Child with Special Needs ... how to ...?</i>	654
Mlajši otroci in IKT mediji v inkluzivni skupini vrtca / <i>Younger Children and ICT Media at Inclusive Group</i>	662
Vzgojni načrt kot podpora pozitivnemu vedenju / <i>Educational Plan as a Support for Positive Behavior</i>	669
Poučevanje na daljavo in učenci z avtističnimi motnjami / <i>Distance Learning and Students with Autistic Disorders</i>	675
Poučevanje učenca s posebnimi potrebami na daljavo z roko v roki s starši / <i>Teaching a Special Needs Student Distance Learning Hand in Hand with Parents</i>	681
Čuječnost, učenje na daljavo in otroci z lažjo motnjo v duševnem razvoju / <i>Mindfulness, Distance Learning and Children with Mild Intellectual Disabilities</i>	686
EDUCATION FOR SUSTAINABLE DEVELOPMENT AND OUTDOOR LEARNING ...	701
<i>The Garden Party</i>	702
Ali so klopi grožnja razvoju vzgoje in izobraževanja na prostem v vrtcih? / <i>Are Ticks a Threat to Outdoor Education in Preschools?</i>	721
Razvoj karierne poti skozi ekološko perspektivo / <i>Women's Career Path: An Ecological Perspective</i>	737
Zgodovinska učilnica na prostem / <i>Teaching History outside the Classroom</i>	750
USE OF MODERN TECHNOLOGY IN EDUCATION	758
<i>Application of the Most Practical Modern Technologies for Website Design</i>	759
Dvojaka uloga medija u odrastanju djece i mladih / <i>The Dual Role of the Media in the Upbringing</i>	767
Šola v naravi kot dolgotrajni spomin na DVD-mediju / <i>School in Nature as a Lasting Memory on the DVD Medium</i>	782
Geografska orientacija na dlani / <i>Geographical Orientation on the Palm</i>	791

Izobraževanje na daljavo – zagotavljanje in preverjanje aktivnega sodelovanja udeležencev v izobraževanju / <i>Distance Learning - Ensuring and Monitoring the Active Participation of Educational Participants</i>	799
Nearpod – interaktivno spletno orodje v razredu ali pri delu na daljavo / <i>Nearpod – An Interactive Online Tool for the Digital Classroom or as a Distance Learning Tool</i>	809

PREFACE

*‘A good teacher is like a candle – it consumes itself to light the way for others.’
Mustafa Kemal Atatürk*

Human beings are torn between external and internal. We experience ourselves in relation to the outside, and at the same time we perceive the motive in our inner being. The year 2020 was an unusual year in all respects, which thoroughly threw us out of the comfort zone, steady rhythms and well-trodden paths. The new situation required a reaction inside us - a rapid change, adaptation, thinking outside the box and gazing to the future,

Complaining leads nowhere, as we know. Therefore, teachers had to make sure to continue with their lessons when attending school was not possible. They were faced with new challenges, they had to search for new ways of communicating and teaching and getting acquainted with modern tools of ICT technology.

The main topic of the conference **EDUvision 2020** was: »**CHALLENGES AND NEW OPPORTUNITIES OF DISTANCE LEARNING**«, where the following question was discussed: » **How should we teach and which knowledge and skills should be acquired by students and in which way, in order they would get well equipped with competencies for facing challenges in life and acquiring knowledge and skills by distance learning as well?**«

That is why educators and teachers today face the challenge of becoming motivators and inspirers of the new age generations, enabling children and students – with creative and ICT-supported learning environments, taking into account the key role of emotions in their achievements – to change their attitudes regarding learning, collaboration and searching for different approaches that will lead them to more integrated and long-lasting knowledge.

In the articles, authors present contemporary approaches, the challenges of teaching, and knowledge and skills evaluation that will motivate the students to learn, encourage them to entrepreneurship, intensify acquiring of knowledge, deepen interaction with everyday life and environmental awareness, refer to the rational use of new technologies, and, last but not least, allow the personal growth of a learner.

There are **88 scientific and professional articles** published in this Book of Papers, written by **110 authors from 10 different countries** (Slovenia, Belgium, Croatia, Cyprus, Czech Republic, Greece, Poland, Portugal, Serbia, Spain).

Exchanged ideas, research and practical solutions highlighted by the authors in the articles will serve as a candle to light the way, that is developing the competencies of teachers and the quality of education.

*Programme and Organization Committee
of the international conference EDUvision 2020*

CONFERENCE COMMITTEES

KONFERENČNI ODBORI

Programme and Organization Committee of the Conference

mag. Mojca Orel, Moste Gymnasium, Ljubljana, Head of the Programme and Review Committee

doc. dr. sc. Jasminka Brala-Mudrovčič, Department for Teacher Education Studies in Gospić, University of Zadar, Croatia

Polona Cimerman, Šentvid Gymnasium, Ljubljana

Stanislav Jurjevčič, EDUvision

Marjana Jus, Moste Gymnasium, Ljubljana

Mladen Kopasić, Polje Primary school, Ljubljana

Olga Koplán, Ivan Grohar Primary school, Škofja Loka

Kaja Lenič, Primary school of Log-Dragomer

dr. Ana Logar, Primary school of Metlika

doc. dr. sc. Josip Miletić, Department of Croatian Studies, University of Zadar, Croatia

doc. dr. Jerneja Pavlin, Faculty of Education, University of Ljubljana

mag. Tina Preglau Ostrožnik, Vencelj Perko Primary school in Domžale

Mateja Šebenik, Primary school in Brezovica pri Ljubljani

dr. Radmila Stojanović, Teachers' Training Faculty, University of Belgrade, Serbia

Tina Šetina, St. Stanislav Institution, Ljubljana

doc. dr. sc. Matija Varga, University North, Koprivnica; Faculty of Education, University of Zagreb, Croatia

mag. Katarina Vodopivec Kolar, Vencelj Perko Primary school in Domžale

Sandra Zelko Sitar, Glazija Primary school, Celje

dr. Srečo Zakrajšek, Institute and Academy of Multimedia, Ljubljana

Review Committee of the Conference

mag. Mojca Orel, Moste Gymnasium, Ljubljana, Head of the Programme and Review Committee

doc. dr. sc. Jasminka Brala-Mudrovčič, Department for Teacher Education Studies in Gospić, University of Zadar, Croatia

Polona Cimerman, Šentvid Gymnasium, Ljubljana

Marjana Jus, Moste Gymnasium, Ljubljana

Mladen Kopasić, Polje Primary school, Ljubljana

Olga Koplán, Ivan Grohar Primary school, Škofja Loka

dr. Ana Logar, Primary school of Metlika

mag. Tina Preglau Ostrožnik, Vencelj Perko Primary school in Domžale

Tina Šetina, St. Stanislav Institution, Ljubljana

mag. Katarina Vodopivec Kolar, Vencelj Perko Primary school in Domžale

dr. Srečo Zakrajšek, Institute and Academy of Multimedia, Ljubljana

VI

**EDUCATION FOR SUSTAINABLE
DEVELOPMENT AND OUTDOOR LEARNING**

**VZGOJA IN IZOBRAŽEVANJE ZA TRAJNOSTNI RAZVOJ IN
POUK V ZUNANJEM OKOLJU**

Razvoj karierne poti skozi ekološko perspektivo

Women's Career Path: An Ecological Perspective

Vesna Starman¹

Innorenw CoE
vesna.starman@innorenw.eu

Jurka Lepičnik Vodopivec

Univerza na Primorskem, Pedagoška fakulteta
jurka.lepicnik@pef.upr.si

Povzetek

V prispevku prikažemo primer poskusa razumevanja konteksta karierne poti ženske, ki je izbirala netradicionalno poklicno pot. Polstrukturiran intervju smo analizirali na dva načina, klasično in skozi ekološko sistemski model.

Odločili smo se za študijo primera, saj je bil naš namen ugotavljanje in odkrivanje konkretnih značilnosti, dejavnikov, ki so vplivali na intervjuvanko, da se je odločila za karierno pot, ki ni običajna za dekleta. Izbrali smo metodo pol strukturiranega intervjuja po značilnostih kvalitativne analize. Postopek analize smo nato ponovili s pomočjo ekološko sistemske metode. Prva analiza je podala odgovor na naše vprašanje, kateri so bili odločilni dejavniki na karierni poti. Ekološki model je te dejavnike prikazal bolj podrobno, s poudarki na odnosni vidik med sistemi.

Raziskava je med drugim pokazala, da če želimo razumeti karierno pot določene osebe, moramo spoznati odnosni vidik med sistemi, ki so vplivali na osebo in obratno. Izkazalo se je, da tudi sami vplivamo na dogodke v našem okolju.

Ključne besede: ekološko sistemska teorija, karierna pot žensk.

Abstract

The purpose of our research was to identify the factors that influence women's career decisions when choosing a "non-traditional" career path. We were interested in whether looking through an ecological perspective would be more accurate in identifying the factors influencing career path design.

We decided to study the case as our purpose was to identify and discover concrete characteristics and factors that influenced the interviewee to decide on a career path that is not common for girls. We chose the semi-structured interview method according to the characteristics of qualitative analysis. The analysis procedure was then repeated using the ecosystem method.

---

¹ The author gratefully acknowledges the European Commission for funding the InnoRenew project [Grant Agreement # 739574] under the Horizon2020 Widespread-Teaming program, the Republic of Slovenia (investment funding of the Republic of Slovenia and the European Union European Regional Development Fund).

The first analysis provided an answer to our question and revealed the decisive factors in the career path. The ecological model has shown these factors in more detail, with emphasis on the relational aspect between systems.

The groups of theories of professional choice that we know are given in the theoretical starting points. The second part describes the basics of Ecological Systems Theory, which is the basis for the third part of the article, which describes the method and analysis of research, results, and interpretation of results. Research has shown, among other things, that we can rely most on theories that link individual development as an interaction with the environment. If we want to understand the career path of a person, we need to get to know the relational aspect between the systems that influenced the person and vice versa. It turns out that we also influence events in our environment.

Keywords: career development, ecological systems theory.

1. Uvod

Analize primerjave teorij poklicne izbire, ki so jih pripravile Patton, Fitzgerald in sodelavci (2014) so pokazale, da ne moremo govoriti o boljši ali slabši teoriji, pač pa o bolj ali manj uporabnih teorijah za posamezne družbene okoliščine ali za pojasnjevanje in razlago poklicne in karierne orientacije določenih skupin. Poleg tega moramo vzeti v zakup, da je ženska karierna pot proces, ki ne poteka linearno, ampak se spreminja skozi obdobja, ko spreminja vloge (Cook in dr., 2002, Van Langen in dr., 2008; Alon, 2015). Raziskovalci, ki iščejo odgovor na vprašanje, kateri dejavniki vplivajo na poklicne izbire so ugotovili, da je pomembno v raziskovanje vključiti interakcije z okoljem (Ghuangpeng, 2011).

Med paradigme teorij poklicne izbire, ki zagovarjajo tezo, da je karierni razvoj proces, ki je rezultat zapletene interakcije med posameznikom in okoljem bi lahko uvrščali tudi ekološko sistemsko teorijo, ki poudarja kvaliteto in predvsem kontekst posameznikovega okolje, ki vpliva tako na fizični, čustveni kot intelektualni razvoj posameznika.

2. Ekološko sistemsko teorija

Ekološka sistemsko teorija poudarja kvaliteto in predvsem kontekst posameznikovega okolja, ki vpliva tako na fizični, čustveni kot intelektualni razvoj posameznika. Bronfenbrenner trdi, da okolje, ki je pomembno za posameznikov razvoj, ni omejeno na posamezen, spreminjajoči se prostor, ampak je to razvrstitev koncentričnih struktur, ki so medsebojno povezane in v interakciji. Bronfenbrenner definira ekologijo človekovega razvoja kot znanstveno proučevanje progresivne, vzajemne akomodacije med aktivnim, razvijajočim se posameznikom, ki je različno umeščen v določena, spreminjajoča se okolja, pri čemer na ta proces vpliva tudi odnos med vsemi okolji in kontekstom, znotraj katerega se le-ta nahajajo. Bistveno pri tej teoriji je, da poudarja interakcijski model razvoja posameznika, zato je pomembno raziskovati ne le posameznika in njegove aktivnosti, ampak tudi okolja, v katerem le-ta vse življenje deluje.

Ekološka sistemsko teorija daje možnost vpogleda v celoten proces posameznikovega odločanja. Bronfenbrenner trdi, da okolje, ki je pomembno za posameznikov razvoj, ni omejeno

na posamezen, nespreminjajoči se prostor, ampak je to razvrstitev koncentričnih struktur, ki so medsebojno povezane in v interakciji (Bronfenbrenner, 1979).

Bronfenbrennerjeva ekološko sistemska teorija razvoja razlaga razvoj posameznika v luči kompleksne medsebojne povezanosti socialnih okolij, v katerih ta živi (Pečjak in Košir, 2012, str. 24). Bistveno pri tej teoriji je, da poudarja interakcijski model razvoja posameznika (Pečjak in Košir, 2012; Downer in Myers, 2010), zato je pomembno raziskovati ne le posameznika in njegove aktivnosti, ampak tudi okolja, v katerem le-ta vse življenje deluje (Muuss, 1996 v Hristovski, 2003). Človeka dojema kot aktiven, dinamičen sistem, z določenimi značilnostmi, ki se spreminjajo v interakciji z okoljem. Proces med posameznikom in okoljem je pogojen: s časovnim obdobjem, v katerem je posameznik v določenem trenutku lastnega življenjskega cikla, z značilnostmi razvijajočega se posameznika in pa s kontekstom (Bronfenbrenner, 1979). Ravno razširitev okoljske perspektive na širšo in časovno raven, upoštevanje vlog zgodnjih in kasnejših izkušenj v posameznikovem razvoju in poudarek na sovplivanju med posameznikom in okoljem v razvoju, je pomemben prispevek omenjene teorije.

Ekološko okolje razumemo kot set naslednjih okoljskih sistemov (Marjanovič Umek, Zupančič, 2004; Pergar Kuščer, 2004; Batistič Zorec, 2006; Lepičnik Vodopivec in Teršek, 2020): mikrosistem, mezosistem, makrosistem, ekosistem, kronosistem.

Mikrosistem se nanaša na posameznikovo neposredno socialno okolje, s katerim je v stiku vsak dan (npr. družina, prijatelji, šola, vrtec, soseščina, cerkev ...). Posameznik in okolje sta v soodvisnosti. Tako kot posameznik sodeluje pri spremembah v okolju, ga preoblikuje, tudi okolje vpliva nanj, kar pa je odvisno od tega, kako otrok zaznava in interpretira določene njegove dejavnike. Diada je vzpostavljena kadar sta dve osebi pozorni druga na drugo ali sta navzoči pri aktivnosti druga druge. Diada je pomembna za razvoj z dveh vidikov: določa kritični kontekst za razvoj, kjer veljajo določene zakonitosti, hkrati pa je temelj mikrosistema, ki omogoča nadaljnje oblikovanje triad, tetrad in tako dalje (Bronfenbrenner, 1979 v Hristovski, 2003).

Mezosistemi predstavljajo odnose med določenimi mikrosistemi, kot je npr. odnos med prijatelji in soseščino. Sami odnosi med njimi namreč sovplivajo na posameznikovo življenje na različnih področjih.

Eksosistem je širša skupnost, v kateri posameznik živi, in ni v direktnem odnosu z njim, ima pa nanj vseeno pomemben vpliv, kot so zaposlitev staršev, socialna politika ipd.

Makrosistem sestavljajo ideologije, vrednote in sprejeti vedenjski vzorci subkulture in kulture (naroda, etnične skupine in socialnega razreda), ki ji posameznik pripada.

Kronosistem se navezuje na dinamične spremembe v okolju, ki vplivajo na posameznikov odnos z okolico in nenazadnje na njegov razvoj, kot je npr. prestop iz domačega okolja v šolo.

3. Študija primera

Opravili smo polstrukturiran intervju z žensko, ki je izbirala poklice na področjih, ki so veljala za moška. Kot prva ženska se je vpisala na strojno fakulteto, zaposlila se je kot vodja oddelka za preučevanje podatkov, kasneje jo je pot vodila v lesno podjetje, zaradi želje po znanju, se je vpisala na lesno fakulteto, sedaj je raziskovalka na inštitutu, ki v glavnem preučuje les in druge naravne materiale.

3.1 Opis metode

Cilj intervjuja je bil dobiti odgovore na ključna raziskovalna vprašanja glede poteka karierne poti in spoznati vplive različnih sistemov nanjo. V ta namen smo pripravili glavna vprašanja odprtega tipa v kontekstu postavljenih raziskovalnih vprašanj oziroma vprašanja, ki so osredotočena na tematsko področje, preostala vprašanja pa smo oblikovali sproti med potekom intervjuja.

Tematska področja so bila: matična družina, šolanje, naključni dogodki, vrednote, doživljanje sebe, potek poklicne odločitve, ovire, usklajevanje družinskih obveznosti, službe.

Opravili smo analizo intervjuja po značilnostih kvalitativne analize vključno s transkripcijo. Narejen je bil prepis intervjuja, da je imela vpraševanka možnost nadzora in presojo ustreznosti odgovorov.

Postopek kvalitativne analize lahko razdelimo na šest korakov: urejanje gradiva, določitev enot kodiranja, kodiranje, izbor in definiranje relevantnih pojmov in oblikovanje kategorij, definiranje kategorij in oblikovanje končne teoretične formulacije (Vogrinc, 2008). Zvočni posnetek intervjuja smo najprej dobesedno prepisali in uredili. Nato smo določili kodirne enote, torej dele besedila, ki so vključevali za raziskavo pomembne informacije. Te dele besedila smo zaradi večje preglednosti podčrtali. Sledila je faza odprtega kodiranja, kjer smo posameznim delom besedila, kodirnim enotam pripisali kode. Vsebinsko sorodne kode smo povezali v širše enote – kategorije, ki smo jih pred tem vnaprej definirali. Sledil je poskus analize intervjuja skozi ekološko perspektivo. Na koncu smo na osnovi shem in ekološkega modela ugotovitve povzeli in smiselno povezali s teorijo in teoretičnimi izhodišči.

3.2 Definicije pojmov v procesu kodiranja

Izjave intervjuvanke smo skozi proces odprtega kodiranja razdelili v naslednje kategorije:

IGRE, INTERESI, VREDNOTE, DOŽIVLJANJE SEBE, VPLIV MAME – pomemben drugi, VPLIV OČETA – pomemben drugi, MOČNA PODROČJA V OSNOVNI ŠOLI, IZBIRA SREDNJE ŠOLE, POKLICNA ORIENTACIJA, FAKULTETA, 1. DELOVNO MESTO, 2. DELOVNO MESTO, 3. DELOVNO MESTO, PRELOMNI TRENUTKI, TUTORJI, USKLAJEVANJE DRUŽINSKIH OBVEZNOSTI, OVIRE NA POKLICNI POTI, VPLIV NA SPREMEMBE, LESNA FAKULTETA

3.3 Interpretacija

Interpretacijo smo oblikovali kot odgovore na postavljena raziskovalna vprašanja in temeljne namene raziskovanja.

IGRE

Najraje se je igrala s sosedovimi fanti, vedno izven doma, dekliške igre so jo dolgočasile:

“...moja igrača je blo kšno kladvo tist kar se je okrog vrgl...pa drsala sm, pa...tam smo imel led zraavn, smo drsal, polet smo hodil plavat, te stvari ne? Drgač pa kot igrače, pa ne..pa skakalnico smo imel tam, smo hodil skakat otroc...take bol moške stvari ..”

VREDNOTE

Vrednote smo odkrivala preko odgovorov na vprašanja, kaj je prenesla na svoje otroke. Izkazalo se je, da je prenesla tisto, kar je občudovala pri mami in čemur je sledila tudi sama:

“Da nikol ne smeš popustit...mislm rečt, opustit ene stvari, ki si jo želiš. Če imaš plan, da neki nardiš, ga nardiš do konca. Če se ta načrt umes mal spremeni, ga sam mal spremeniš, greš drugo pot, ampak moraš zaključit eno stvar. Kr najhujše pr ljudeh je, da ne znajo zaključvat...”

Na svoja otroka je ponosna, pomembno ji je, da sta prevzela njene vrednote in se osamosvojila. Tako kot je njena mama vplivala nanjo, je tudi M. vplivala na svoje otroke:

“Ja, ja in zato sta zdej...hči je..oba mata svoje stanovajne, oba imata službo, nobenga, znajdeta se, aja, pa dala sm jim tut, da ne smeš odnehat, če je nek težko, recimo v enem trenutku; če mislš, da ne boš čez pršou, ne, počakaš en dan, pa vprašaš še enga družga, ne...to...nimata, jast mislm, da nimata problemov s tem...”

Tudi sama spodbuja delo z otroki, kot je to ona počela z očetom:

“...ja, seveda; jast mislm, da bi moral otroke peljat delat...”

INTERESI

Tudi področje interesov imajo v družini enako:

“Pri nas smo sami tehniki ...”

VPLIV MAME – pomemben drugi

O mami govori občudujoče:

“Mama, mama...ona je bla...njo so vsi spoštoval ...frajerka je bla, ja, lepa... točno je vedla kaj hoče... do konca, tut ona je bla vztrajna...”

Mamo je dojemala kot zelo inteligentno osebo, ne zdi se ji, da je bilo njeno delo (bila je gospodinja) usklajeno z zmožnostmi: *“...to so bli zlo inteligentni ljudje...”*

VPLIV OČETA – pomemben drugi

Poleg mame so v hiši bile še tri dekleta. Kot najstarejša od hčera, naj bi bila izbrana za pomoč očetu: *“...Jst sem bla najstarejša ...”*

Meni, da je delo z očetom vplivalo na samo izbiro: *“... to pa zaradi tega, kr sm mogla zmeri očetu pomagat avte popravlat...vse živo, kar je moških del, kr so ble same punce pr ns...”*

Sicer priznava, da ji ustrezalo: *“...so mi bli vseč moški poklici...”*

DOJEMANJE SEBE

Sebe dojema kot upornico in radovedno žensko: *“...jest sem upornik, celo življenje že ...radio sem razdrla, kolo sm razdrla, hotla sem vse vedet, videt, sm bla edina, men se zdi, u naši družini ki sem to...”*

Starši so njene potrebe razumeli: *“... ne nism bla nikol kaznovana za te stvari, če sem kej raskopala pa nazaj sestaula, zdej pa nazaj sestau, so rekl, pol sem se matrala nazaj sestavt (smeh)”*

MOČNA PODROČJA V OSNOVNI ŠOLI

V osnovni šoli je imela najraje: *“Matematka, fiska”*

Učitelje je dojemala kot stroge, ki pa so jo veliko naučili: *“...za matematko pa sm mela skos tut zlo stroge...”*

POKLICNA ORIENTACIJA

Starša sta želela, da se M. izučí za šiviljo: *“Aha to pa ne; mene so hotl za šiviljo dt, ker je to takrat bil donosen poklic, ne”*

Razrednik je dobro poznal njene sposobnosti, spremljal njene rezultate na tekmovanjih, zato je staršem svetoval gimnazijo: *“...so poklical moje starše, to pa je bil moj razrednik...ja, je reku, de k smo teste...jst sem mela tut Vegova priznanja vsa, ne...za matematiko tekmovanja in je reku, da s tem pa morm na gimnazijo...”*

Na gimnaziji niso imeli poklicne orientacije: *“Ne, číst svojo orientacijo”*

Spomin ima le na testiranja: *“... u osnovni šoli so bla, so merli inteligentni ...”*

Za strojno fakulteto se je odločila zaradi želje po znanju upravljanja s stroji; morda je nanjo vplivalo delo, sodelovanje z očetom: *“Tist pa ne, tist sm bla pa jest, sem pršla u papirnico Vevče delat in sem zagledala stroj papirni in sem si rekla, ah, to moram pa jast obvladat in sem šla na strojno...in potem sem se lahko pogovarjala s temi vodji raznih strojev pa z vodjo proizvodnje, kako pa kaj, kako se dela, pa vse te stvari k so me zanimale, lažje kokr če ne bi šla; mene so, ja ja, če bi mela eno raketo tu zraven, s tem začela ukvarjat...”*

Na njene izbire niso vplivali prijatelji, prijateljice: *“Ne, nobeden...”*

S sošolci se je sicer dobro razumela in se še danes: *“Še zdej se dobivamo; ja, ja dobr ekipa...in z osnovno šolo...smo na vezi vsi...”*

1. DELOVNO MESTO

Po diplomi na strojni fakulteti se je zaposlila na ustreznem delovnem mestu, delala pa je tudi kot programer: *“...najprej sm bla papirničarka...bla sm organizator in programer ...organizirala sm podatke, se prau ukvarjalal sm se z bazami podatkov in s programi za Papirnico Vevče...”*

2. DELOVNO MESTO

Naslednja služba je bila na Inštitutu Jožeta Štefana. Kolektiv je bil sicer mešan, celo več žensk je bilo, vendar z moškim vodjem: *“...so ble ta glavne ženske, vsaj na..jst sm delala na uporabni matematki..tam je blo velik žensk...so bli pa moški vodje...”*

3. DELOVNO MESTO

Najbolj pa je čutila ovire v lesni industriji:

»V lesni industriji pa so ta glauni moški in to se čuti...tut zdej ...»

Vlogo vodje v lesni industriji ji je dojemala kot težko za žensko: *“... je blo težko...”*

“Tuki u lesni industriji pa ni dovolj da ti obvladaš eno stvar, ampak je lesna industrija ima, je...kako bi rekla....delovno intenzivna, to se prau da maš velik delaucev za en predmet, da se nardi, ni recimo 10 ljudi vsega ampak 100 in več, ne, in tazga k vod 100 in več ldi, pa ženska, ne...to je blo...ne”

USKLAJEVANJE DRUŽINSKIH OBVEZNOSTI

Partnerski odnos je ni omejeval: *“Pr ns je vse tekl...”*

Pričakovanja družbe glede stereotipnih vlog, je niso zanimala, sledila je sebi oziroma sta se s partnerjem dogovorila tako glede gospodinjstkih del kot vzgoje otrok:

“Ne, zame ni pomembn ne, on pa rad kuha, kuha odkar ga poznam...”

“...dokler niso šli u šolo, sem dala službo u ozadje, so bli prvi otroc. Sem rekla, da...zato k sm prebrala en japonski pregovor, da otroka največ naučiš do petga leta; kar naučiš do petga leta, potem tist sam še nadgrajuješ in sem rekla, evo 5 let....”

PRELOMNI TRENUTKI

Prvi prelomni trenutek je bil zaposlitev v Papirnici. Želela je razumeti stroje, zato se je ob delu, vpisala na strojno fakulteto.

Ko je bila na porodniškem dopustu za prvo hči, so na Inštitutu Jožefa Štefana iskali ljudi, ki bi jih usposobili za programerje. Svetovali so ji, naj se prijavi na razpis. Testiranje je opravila kot tretja najboljša v skupini, zato so jo zaposlili.

Ker je hči potrebovala spremembo okolja zaradi svojega zdravja, je prišla v stik z lesno industrijo: *“Oh, to je blo pa zato k smo se preselil is Ljubljane zaradi hčirke k je mela oslovski kašelj, ko je bla mejhna in je reku zravnik, da se mormo preselt k morju al neki viši... in sem pa dobila službo u Loškem potoku in kot vodja enga obrata, lesarskega in mi je potem pa lesarstvo postalo ušeč in potem sm šla, pustila službo, zapustila, jo zaključla in šla na faks, nardila lesarsko fakulteto..ja, tko da nism skos lesarka...”*

Na sejmu v Nemčiji je spoznala podjetnika, ki si je želel sodelovanja z njo. Skozi delo z njim, se je zelo veliko naučila in vzljubila les. Sledilo je izobraževanje na lesni fakulteti.

Na fakulteti je bila sošolka s sedanjo direktorico inštituta, ki raziskuje les. Sedaj je raziskovalka na tem inštitutu.

OVIRE

Na svoji poklicni poti se je srečevala tudi z ovirami, prva je bila že na fakulteti:

“Za eno stvar lahko rečm za strojno: k sm js hodila na strojno fakulteto, ni blo ženskega veceja (smeh) to je prva ovira, kot ženska...”

“Ja, so bli moški u glavnem (profesorji), no..samo ena ženska je bla in to za matematiko...”

Največje ovire je imela v lesnem podjetju, ker je delavci niso jemali resno, les naj bi bil moška domena.

VPLIV NA SPREMEMBE

Ker so na fakulteti za strojništvo želeli pridobiti več žensk, se je posledično tudi spremenil odnos, ki je pripomogel k vpisovanju deklet na fakultete, ki so veljale za moške panoge:

“... takrat so hoteli pritegnit več žensk, ker so ugotovl, da ženske drgač razmišlamo k moški, imamo drgačen odnos do znanja tut, k moški ...”

Tudi sama je prispevala k pozitivnim spremembam. Kvaliteta njenega dela bila opažena in je pripomogla k izboljšanju situacije:

“Ampak je biu pa napredek k sm bla, ne; prej so bli vodje strojev samo moški, no k sm jes pršla brez mojih, so dal tut ženske potem; k so rekl, ta je pa dobra, ta je dobra za vodjo strojev, ne? So ugotovl, da znamo tut ženske kej nardit. ...”

VLOGA TUTORJEV

Kljub oviram, nezaupljivem odnosu sodelavcev, je M. v lesni industriji spoznala ljudi, ki so svoje znanje z veseljem delili z njo. Vzeli so si čas zanjo in jo učili o panogi, ki je ni poznala:

“Ta me je nauču zelo velik, kako se reže, kako vse te stvari; z njim sem se lahko kr tko pogovarjala po telefonu, brez ...on me je nauču no, zelo velik...«

»...potem s tem direktorjem, kaj je že...iz Gorenja, z njim sem se tut velik pogovarjala, tako res ta glavni od prej, so me precej naučl, srečo sm mela, da sm njih srečala, no...«

»...en Slovec, ta je tut že pokojni, je mel žago u Austriji ... on me je tut velik nauču...jst sem se kr pogovarjala 2 uri, ampak tko bi moral tut zdej delat, tega ne dela noben podjetje no ...”

LESNA FAKULTETA

Po petnajstih letih se je situacija na fakultetah nekoliko spremenila, tokrat je več žensk: *“Andreja je moja sošolka, potem je bla Mateja, pa ...«*

»...mislm rečt je veliko mnj žensk kot moških. Mamo vsako leto srečanje, ne, Alumni klub in je velik več moških, ja«

Razloge za dojemanje lesne panoge za moško domeno išče v zgodovini:

“Pač, to ni bil ženski poklic učasih, ne...«

»Včasih je to bil fizičen, je bilo težko, po moje, za dvigvat, kšne plošče, na žagi, kaj bo ženska delala na žagi, če je ...včasih so ble bl...to so garaška dela, včash si moral desko k je mela 100 kil prjet, ne...pa ženske niso mele tok za jest, pa so ble švohcene, ne...”

V današnjem času ne bi smelo biti več ovir, saj je tehnologija napredovala in olajšala delo:
“Zdej so pa stroji ja, sej zdej so vodje žage tudi ženske; poznam eno, vsaj, eno sem srečala dol v Novem mestu....zato ker je bla edina hčirka in je prevzela (smeh), ampak se je naučila...”

LIK VODJE

Izpostavila je dva lika vodje, s katerima je imela stik; enega je poimenovala primitive, drugega svetovljan: *“..jst sem enkrat Milavca, vodja lesne gospodarske zbornice, ne, ki je začel neki o ženskah pa to, sm ga tolk ej...to so primitivci, jst pravm..”*

“...dobr Andreja zdej vod in je ženska in hvala bogu...Ja, ona je svetovljanka, to je tut odvisn iz kje prihaja človk, ne..al si tam nekje zaprt al...pa da vodš pol folk k je velik bolj razgledan kot ti...pol si pa ogrožen in samo jih ponižuješ in braniš ne, ne...al pa si svetovljan, pa veš...za les pa...rad ga morš imet, pa vedet moraš, kaj boš z njim naredu...”

4. Povzetek analize

Intervjuvanka dojema svoje osebne lastnosti kot radovednost, vedoželjnost, determiniranost, neustrašnost, ki so ji pomagale pri tem, da se je kot prva ženska vpisala na strojno fakulteto, se preizkusila v računalništvu, prevzela vodenje obrata v lesni industriji, čeprav so jo moški sodelavci ovirali, bili do nje nezaupljivi. Mama ji je prenesla vrednote, kot so »kar začneš, zaključi« in »vztrajaj«, oče pa večšine rokovanja z orodjem, popraviljanje, razstavljanje ipd. Raje je imela aktivne kot pasivne igre. Kasneje se je to kazalo v vsebini izbranega dela: izbirala je dela s stroji, mehanizacijo, lesom.

V obdobju šolanja je delala v povezani skupini, učitelji so poznali njena močna področja in jih pomagali razvijati. Usmerili so jo na gimnazijo, kljub temu, da so starši želeli, da se izuči za šiviljo. Šolala se je v obdobju, ko so profesorji želeli uvesti spremembe, želeli so pridobiti več študentk.

Na njeni poklicni poti so imeli zelo pomembno vlogo mentorji, tutorji (kot jih je sama poimenovala), ki so ji pomagali razumeti področje dela, jo poučili o pomembnih vsebinah, zaradi katerih je postala boljša, bolj učinkovita in zaradi tega dokazala, da so tudi ženske lahko uspešne na »moških« področjih dela. Njena poklicna pot ni bila linearna, spreminjala se je ob naključnih dogodkih in srečanjih. Spremembe je intervjuvanka vedno obrnila sebi v prid.

V analizi s pomočjo Brofennbrenerjeve ekološko sistemske teorije smo iskali predvsem interakcije med posameznico in njenim okoljem in na sam razvoj.

Dispozicije je imela predvsem za naravoslovno področje. Na vprašanje, ali je prispeval tudi odnos učiteljev na njen odnos do teh dveh predmetov, se je strinjala, predvsem v tem, da ji niso gledali skozi prste, ampak »prisilili«, da se je posvetila.

Bioekološki viri kot so težnja po spreminjanju okolja in direktivna prepričanja o odnosu z okoljem oz. o vpetosti nje same v okolje, in vlogi, ki jo v določenem okolju lahko ima, se zazna iz njenih vrednot, iz osebne strukture in motivacije, ki se izraža preko njene interakcije z objekti.

4.1 Mikrosistemi:

DRUŽINA

Družina je najbolj vplivala na razvoj intervjuvanke. Živela je v ljubeči družini, s še dvema sestrama. Oče je skrbel za finančni del, mati je skrbela za dom.

SEDANJA DRUŽINA

Vloge v družini imajo usklajene tako, da upoštevajo želje posameznika in ne pričakovanja družbe. Imajo skupne interese.

SOŠOLCI

V osnovni, srednji in na fakulteti so imeli kvalitetne medsebojne odnose. Stike ohranjajo še danes.

MAMA – HČI

Med njima je potekala opazovalna diada, ki pomeni odnos med dvema članoma diade, ki se vzpostavi med njuno interakcijo, ostane pa še po tem, ko nista več skupaj. M. je svojo mamo občudovala. Zaznavala jo je kot inteligentno, ponosno in vztrajno žensko, ki se ne ozira na pričakovanja družbe. Od nje je prevzela tudi vrednote, ki so ji še danes pomembne in jih je prenesla na svoje otroke.

OČE - HČI

Med njima je potekala diada skupne aktivnosti, ki je podlaga ugodnih pogojev za učenje, na podlagi lastne aktivnosti. Motivirala jo je, da si prizadeva za neko aktivnost in jo tudi dovrši.

Dobila je priložnost, da poskusi obvladati določeno situacijo, kar pomeni, da je prišlo do transferja moči spontano, kot funkcija otrokove aktivnosti v odnosu z okoljem. Vzorce vedenja, ki jih je zaznala pri sebi in očetu, je kasneje prenašala v druge prostore in čase, ko se je soočala z novostmi na poklicnih področjih, prej rezerviranih za moške.

4.2 Mezosistem

ŠOLA- UČENKA - STARŠI

Šola je imela vpliv tako na znanje matematike, ki jo ji je kasneje pomagalo pri študiju kot na izbiro srednje šole. Vloge imajo magično moč, da vplivajo na to, kako bo nek posameznik obravnavan, kako se bo obnašal, kaj bo delal, in celo, kaj bo mislil in čutil.

Če določeni mikrosistemi, v tem primeru šola – starši, ne bi bili povezani med sabo, bi M. po vsej verjetnosti bila šivilja.

4.3 Eksosistem

SOSEŠČINA

Intervjuvanca je živela v ruralnem okolju. Večinoma se je igrala v bližnjem jezeru: poleti so plavali, pozimi drsali. Naredili so si drsalnico. S fanti je igrala nogomet.

Če se naslonimo na tezo Garbarino & Abramowitz (1992) ki pravi, da zdrava in med seboj povezana sosesčina pozitivno vpliva na razvoj mladostnika, saj ustvarja povezave in situacije,

ki spodbujajo uporabo intelektualnih in socialnih resursov, lahko sklepamo, da je njeno primarno okolje spodbudno vplivalo na njen intelektualni in socialni razvoj. Naučila se je sodelovati, tekmovati, raziskovati, si upati in vse to je kasneje uporabila na svoji poklicni poti.

4.4 Makrosistem

Intervjuvanka je delala v času in prostoru, ko so prevladovala tradicionalne vrednote. Prihajal pa je čas, ko je družba bila bolj pripravljena na spremembe, rahljanje stereotipnih vzorcev, kar ji je omogočilo vstopati na področja, rezervirana za moške. Poleg tega je tudi sama prispevala k spremembam.

Starši so se izkazali kot pomemben dejavnik pri izbiri karijerne poti. Posredujejo vrednote, izkazujejo podporo. Skupne aktivnosti s starši so pomembne, ker tako otroci pridobijo delovne navade in občutek pripadnosti. Vrednote, ki so pomemben dejavnik pri izbiri poklicne poti, se prenašajo s staršev na otroke. Vrednote, ki so pomembne pri poklicni izbiri so vztrajnost, odgovornost, vedoželjnost. Vloge v družini prispevajo k občutku odgovornosti pa tudi samopodobi v povezavi s karierno potjo.

Podatki kažejo na pomembnost aktivnih iger, ki sovplivajo na razvoj ne le motoričnih sposobnosti, ampak tudi na pogum, socialne veščine, ki so v procesu oblikovanja karijerne poti zelo pomembni. Šola vpliva predvsem s spodbujanjem razvijanja močnih področij in usmerjanjem. To pomeni, da je pomembno poznati učence in njihova močna področja.

Tudi osebne lastnosti so se izkazale za pomembne, saj so oblikovale reakcijo na spremembe, naključne dogodke in ovire, ki se na karierni poti pojavljajo. Ko je bila na vodstvenem delovnem mestu področja, ki je veljal za moško, se ni prestrašila. Poiskala je učinkovite metode, ki so ji pomagale dokazati se na takem delovnem mestu. Ko je morala menjati okolje bivanja, zaradi zdravstvenih težav svojega otroka, je poiskala nove priložnosti v novem okolju in se vključila v dodatno izobraževanje, ki ji je omogočilo uspeh na delovnem področju.

5. Diskusija

Iz analize je razvidno, da karierna pot ni linearna, spreminja se glede na obdobja, naključne dogodke in srečanja. Najbolj se lahko naslonimo na teorije, ki povezujejo razvoj posameznika kot interakcije z okoljem, kot na primer Krumboltz in sod. (2013), Lent, S. D. Brown in Hackett (2002), Peterson, Sampson, Lenz, in Reardon (2002), Reardon, Lenz, Sampson in Peterson (2011), Valach in Young (2009).

Teoretičnim razlagam glede kariernega razvoja žensk (Cook in sod., 2002), lahko dodamo, da so izkušnje, ki jih dekleta pridobi v otroštvu izredno pomembne. Dajo možnost spoznati svoj interes ne glede na stereotipna mnenja v okolju. Drugi izredno močan dejavnik se je izkazalo mentorstvo, ki lahko osebo popelje čez ovire na karierni poti, dopolnjuje znanje, predstavlja podporni člen pri oblikovanju karijerne poti.

Če želimo razumeti karierno pot določene osebe, moramo spoznati odnosni vidik med sistemi, ki so vplivali na osebo in obratno. Izkazalo se je, da tudi sami vplivamo na dogodke v našem okolju.

6. Zaključek

Kontekst odločitve ženske, ki je izbirala netradicionalne poklice, smo poskusili razumeti skozi dve vrsti analiz: klasično in skozi ekološko sistemski model. Izbrali smo ekološko teorijo, ker druge izbire ponujajo premajhen spekter vpogleda v razvoj posameznika. Ekološka sistemska teorija poudarja kvaliteto in predvsem kontekst posameznikovega okolja, ki vpliva tako na fizični, čustveni kot intelektualni razvoj posameznika.

S pomočjo prve analize smo izpostavili pomembne dejavnike, ki so vodili in oblikovali karierno pot. Izkazalo se je, da so zelo pomemben dejavnik osebnostne lastnosti, vrednote, vrsta iger, podpora šole. Poleg tega imajo zelo pomembno vlogo izkušnje v otroštvu in mentorji.

Ekološko sistemski model je poudaril dimenzijo vplivov okolja na intervjuvanko. Pokazalo se je na primer, da je izkušnja, ki jo je imela z očetom, ko je delala z njim v delavnici, prenesla tako na izbiro fakultete kot na delovno mesto. Izbrala je strojno fakulteto, ker je na delovnem mestu zagledala stroje, ki jih je hotela obvladati. Tudi v delavnici je obvladala orodje. Oče ji je razlagal o delu, skozi delo jo je učil, spodbujal jo je, da razume, kako stroji delujejo. To izkušnjo je kasneje ponovila z mentorji, strokovnjaki, ki so si vzeli čas zanjo, ji predali svoje znanje.

Prva analiza je podala odgovor na naše vprašanje, kateri so bili odločilni dejavniki na karierni poti. Ekološki model je te dejavnike prikazal bolj podrobno, s poudarki na odnosni vidik med sistemi.

7. literatura

- Alon, S., and DiPrete., T. A. (2015). "Gender Differences in the Formation of a Field of Study Choice Set." *Sociological Science* 2: 50–81.
- Batistič Zorec, M. (2000). *Teorije v razvojni psihologiji*. Ljubljana: Pedagoška fakulteta.
- Brofenbrenner, U. (1979). *The Ecology of Human Development*. Cambridge: Harvard University Press.
- Cook, E. P., Heppner, M. J., in O'Brian, M. (2002). Career development of women of colour and white women: Assumptions, conceptualizations, and interventions from an ecological perspective. *The Career Development Quarterly*, 20, 291-305.
- Ghuangpeng, S. (2011). *Factors Influencing Career Decision-making*. Victoria University, Melbourne.
- Hristovski, D. (2003). Ekološka perspektiva v razvoju. <https://www.revija.zzsp.org/2003/03-3-315-338.pdf>

- Krumboltz, J., Foley, P. in Cotter, E.. (2013). Applying the Happenstance Learning Theory to Involuntary Career Transitions. *The Career Development Quarterly*. 61. 10.1002/j.2161-0045.2013.00032.x.
- Lent, R.W., Brown, S.D. in Hackett, G. (2002). Social cognitive career theory. *Career Choice and Development* (4th Ed.. 255-311).
- Lepičnik Vodopivec, J. in Teršek, B. (2020). Pupil's status in primary school and bullying. V *Innovative Issues and Approaches in Social Sciences* vol. 13, št. 1.
- ur. Marjanovič Umek, L. in Zupančič, M. (2004). *Razvojna psihologija. Andragoška Spoznanja*, FF, Univerza v Ljubljani.
- Patton, W.in McMahon, M. (2014). *Career Development and Systems Theory Connecting Theory and Practice* (3rd Edition). Sense publishers Rotterdam / Boston / Taipei.
- Pečjak, S., Košir, K. (2012). *Šolsko psihološko svetovanje*. Znanstvena založba Filozofske fakultete, Ljubljana
- Pergar-Kuščer, M. (2004). *Šola in otrokov razvoj: mlajši otrok v šoli*. Pedagoška fakulteta, Ljubljana.
- Peterson, G. W., Lumsden, J. A., Sampson, J. P., Jr., Reardon, R. C., & Lenz, J. G. (2002). *Using a cognitive information processing approach in career counseling with adults*. In S. G. Niles (Ed.), *Adult career development: Concepts, issues and practices* (p. 98–117). National Career Development Association.
- Reardon, R., Lenz, J., Sampson, J. in Peterson, G. (2011). Big Questions Facing Vocational Psychology: A Cognitive Information Processing Perspective. *Journal of Career Assessment - J Career assessment*. 19. 240-250. 10.1177/10690727110395531.
- Valach, L., in Young, R.A. (2009). Interdisciplinarity in vocational guidance: an actiontheory perspective
[https://scholar.google.si/scholar?q=Valach+in+Young+\(2009\)&hl=sl&as_sdt=0&as_vis=1&oi=scholart](https://scholar.google.si/scholar?q=Valach+in+Young+(2009)&hl=sl&as_sdt=0&as_vis=1&oi=scholart)
- Van Langen, A., Rekers-Mombarg, L. and Dekkers, H. (2008). "Mathematics and Science Choice following Introduction of Compulsory Study Profiles into Dutch Secondary Education." *British Educational Research Journal* 34 (6): 733–745.
- Vogrinc, J. (2008). *Kvalitativno raziskovanje na pedagoškem področju*. Ljubljana: Pedagoška fakulteta.

10. mednarodna konferenca

EDUvision 2020

»Izzivi in nove priložnosti poučevanja na daljavo«

3.-5. december 2020

Organizator

EDUvision, Stanislav Jurjevčič s.p.

10. mednarodna konferenca EDUvision 2020

»Izzivi in nove priložnosti poučevanja na daljavo«

Zbornik prispevkov

3.-5. december 2020

Glavni uredniki: mag. Mojca Orel, Gimnazija Moste, Ljubljana, Slovenija
doc. dr. sc. Jasminka Brala-Mudrovčič, Sveučilište u Zadru, Hrvaška
doc. dr. sc. Josip Miletić, Sveučilište u Zadru, Hrvaška

Uredniški odbor: prof. dr. Adnan Čirgić, Montenegro, Stanislav Jurjevčič, EDUvision, dr. sc. Ivana Kurtović Budja, Croatia, doc. dr. Artea Panajotović, Serbia, doc. dr. Jerneja Pavlin, Slovenia, dr. Radmila Stojanović, Serbia, prof. dr. Boban Tomić, Serbia, doc. dr. sc. Matija Varga, Croatia..

Programski in organizacijski odbor: mag. Mojca Orel (Vodja programskega in organizacijskega odbora), doc. dr. sc. Jasminka Brala Mudrovčič, Polona Cimerman, Stanislav Jurjevčič, Marjana Jus, Mladen Kopasić, Olga Koplan, Kaja Lenič, dr. Ana Logar, doc. dr. sc. Josip Miletić, doc. dr. Jerneja Pavlin, dr. Radmila Stojanović, mag. Tina Preglau Ostrožnik, Mateja Šebenik, Tina Šetina, doc. dr. sc. Matija Varga, mag. Katarina Vodopivec Kolar, dr. Srečo Zakrajšek, Sandra Zelko Sitar.

Jezikovni pregled:

Za jezikovno neoporečnost so odgovorni avtorji prispevkov.

Založil:

EDUvision, Stanislav Jurjevčič s.p.

Kraj in datum izdaje:

Ljubljana, 5. december 2020, Spletna konferenca

Kataložni zapis o publikaciji (CIP) pripravili
v Narodni in univerzitetni knjižnici v Ljubljani

COBISS.SI-ID=46807811
ISBN 978-961-94950-6-3 (pdf)

KAZALO

PREDGOVOR	7
KONFERENČNI ODBORI	8
SODOBNI PRISTOPI IN IZZIVI V POUČEVANJU	9
Scientix Pilot Projects: Integrating New Topics in Schools, Even through Remote Teaching	10
New Ideas for Erasmus+	11
Teaching IBSE in the Covid-19 Era: The Go-Lab Ecosystem.....	15
Teaching Effectively Online: An Example of Teaching Greek Language in the Pandemic by Applying the i²Flex Model	19
Postoji li veza između pandemije COVID 19, nastave na daljinu i kokosa?	32
Iskustva (samoregulacija) učenja učenika u nastavi na daljinu.....	45
O primeni onlajn (<i>online</i>) nastave i mogućim psihološko-socijalnim konsekvencama na studente iz ugla predavača na Učiteljskom fakultetu u Beogradu.....	47
Mnenja in odzivi učencev v osnovni šoli o delu na daljavo.....	58
Poučevanje na daljavo na Šolskem centru Ljubljana, Cokla ali priložnost za izstop iz cone udobja?	74
Učni stili generacije Z in alfa pri različnih oblikah pouka	82
Razlike v pogledu na bogastvo med dečki in deklicami, starimi 13–14 let	90
Ozaveščanje veščin in poklicna prihodnost učencev.....	97
Ustvarjalnost in inovativnost v razredu.....	111
Miselne navade in kompetence, ki naj jih razvijajo učenci oz. dijaki	119
»Obrnjeno učenje« in izzivi, o katerih nihče ne govori.....	127
Turistični podmladek šole – izziv za nadarjene učence in mentorja	134
Učitelj-mentor v izobraževanju zdravstvene nege	142
Predstavi, kaj znaš! Ustno ocenjevanje znanja na daljavo	150
Učimo se z igralno kocko.....	156
Predstavitev programa mednarodne mature (IBO) kot primer dobre prakse v osnovni šoli.....	164
Podaljšano bivanje v času epidemije Covid-19.....	174
Ozadje izzivov pri delu z albansko govorečimi priseljenci s Kosova	183

Orffov instrumentarij u nastavi Glazbene kulture	189
Glasbena nadarjenost v otroškem pevskem zboru	203
Film kot izziv pouka na daljavo pri predmetu skrb za zdravje.....	210
POUK JEZIKA IN KNJIŽEVNOSTI NA DALJAVO	217
Popestritev pouka s Slovenščino na dlani	218
Interferencija usmene i pisane književnosti u lektirnim književnim djelima razredne nastave.....	227
Kako izstopiti iz povprečja? Problemski pouk pri delu z umetnostnim besedilom – empirični del.....	246
Tradicionalna literarna besedila v moderni preobleki	269
Splet – pripomoček za poučevanje srednješolske književnosti na daljavo	276
Sodobni pristopi pri obravnavi književnih besedil v tretji triadi osnovne šole	284
Pomen in spodbujanje branja ter nastanek pravljичne knjige na daljavo.....	291
Pravljice na daljavo?	299
Vsak dan je dan za pravljico	304
Pozdravljeni, profesorica!	312
Dejavnosti za nadarjene učence na področju angleščine.....	320
POUK MATEMATIKE IN NARAVOSLOVJA NA DALJAVO	326
Personaliziran matematični učbenik s postopki in video razlagami.....	327
Razvijanje kompetenc podjetnosti pri pouku matematike v gimnaziji.....	332
Matematika v šoli in na daljavo	338
Dijaki v boju z matematiko (na daljavo).....	344
Te zanima? Opravi raziskovalno nalogo	353
Pouk na prostem pri naravoslovnih vsebinah v prvem triletju javnih in zasebnih osnovnih šol	362
Povezovanje znanja o gostoti in vzgonu pri pouku na daljavo	376
Vloga izkušnjskega učenja pri usvajanju znanja o zeliščih pri predmetu gospodinjstvo	391
Ko so na delu misli, roke in oči.....	400
Spodbujanje nadarjenosti z naravoslovnimi poskusi.....	407
POUK ŠPORTNE VZGOJE NA DALJAVO	415

Poučevanje športne vzgoje na daljavo pri srednješolcih – primerjava marec in oktober 2020	416
Telefon – učni pripomoček na športnem dnevu?	424
Izbirni predmeti s področja športa nekoliko drugače	430
Šport na daljavo v osnovni šoli	439
KOMUNIKACIJA IN RAZVOJ OSEBNOSTI	445
MED VIRTUALNIM IN ČUTNIM ZAZNAVANJEM.....	446
Spodbujanje fonološkega zavedanja pri predšolskih otrocih	447
Storytelling as a Bridge Between the Virtual and the Sensory	463
Kako su <i>on line</i> igrice istisnule bajke iz dječjeg života.....	475
Pomen varne navezanosti v odnosu do skotopičnega sindroma/sindroma Helen Irlen.....	483
Self u razvoju	492
Pomen bolnišničnega vrtca pri enodnevnem sprejemu otrok v bolnišnico	495
Izazovi socialne podpore obiteljima djece s poteškoćama u ponašanju.....	511
Socijalizacijska uloga učitelja u radu s učenicima s problemima u ponašanju	518
Aktivnosti na področju preprečevanja spletnega nasilja v Dijaškem domu Ivana Cankarja.....	531
Poznavanje in razumevanje specifičnih učnih težav – pozitivna razredna klima.....	540
Prepreke u suradničkim odnosima između odgojitelja i roditelja	547
Komunikacija med učiteljem, staršem(i) in učencem kot ključ do reševanja čustveno vedenjske problematike.....	560
Vključevanje akcijskega in izkustvenega učenja v luči utelešene kognicije/emocije	570
Vloga empatičnega komuniciranja z dijaki v kliničnem okolju	577
Uloga razrednika u razvoju socijalnih kompetencija učenika.....	586
Šolska kultura in klima ter pomen in vloga razrednika.....	594
Am I Mindful when I Teach, Present Equals Magic	603
Delavnice za spodbujanje pozitivne samopodobe učencev.....	606
Izkustveno učenje in trajnostni razvoj.....	615
S tapkanjem pri pouku do čustvene svobode	623
Sprostitutvene tehnike za otroke	630
POUČEVANJE OTROK S POSEBNIMI POTREBAMI	638

Stavovi nastavnika seoskih i gradskih osnovnih škola prema inkluziji	639
V razredu imam otroka s posebnimi potrebami ... kako bom ...?.....	650
Mlajši otroci in IKT mediji v inkluzivni skupini vrtca	658
Vzgojni načrt kot podpora pozitivnemu vedenju	665
Poučevanje na daljavo in učenci z avtističnimi motnjami.....	671
Poučevanje učenca s posebnimi potrebami na daljavo z roko v roki s starši	677
Čuječnost, učenje na daljavo in otroci z lažjo motnjo v duševnem razvoju.....	682
VZGOJA IN IZOBRAŽEVANJE ZA TRAJNOSTNI RAZVOJ IN POUK V ZUNANJEM OKOLJU	697
The Garden Party	698
Ali so klopi grožnja razvoju vzgoje in izobraževanja na prostem v vrtcih?.....	717
Razvoj karierne poti skozi ekološko perspektivo.....	733
Zgodovinska učilnica na prostem.....	746
UPORABA SODOBNIH TEHNOLOGIJ PRI POUČEVANJU.....	754
Primjena najpraktičnijih sodremenih tehnologija za izradu web stranica	755
Dvojaka uloga medija u odrastanju djece i mladih	764
Šola v naravi kot dolgotrajni spomin na DVD-mediju.....	779
Geografska orientacija na dlani	788
Izobraževanje na daljavo – zagotavljanje in preverjanje aktivnega sodelovanja udeležencev v izobraževanju.....	796
Nearpod – interaktivno spletno orodje v razredu ali pri delu na daljavo	806

PREDGOVOR

*‘Dober učitelj je kot sveča – porabi se,
da prižge pot drugim.’
Mustafa Kemal Atatürk*

Ljudje smo razpeti med zunanje in notranje. Doživljamo se v odnosu do zunanosti, hkrati pa zaznavamo gibalno v svoji notranosti. Leto 2020 je bilo v vseh ozirih nenavadno leto, ki nas je temeljito vrglo iz cone udobja, ustaljenih ritmov in utirjenih poti. Nove razmere so zahtevale reakcijo v naši notranosti – hitro spreminjanje, prilagajanje, razmišljanje izven okvirjev ter zrenje v prihodnost,

Pritoževanje ne vodi nikamor, poskrbeti je bilo treba, da izobraževanje, kolikor je le mogoče, teče dalje. Učitelji smo bili postavljeni pred nove izzive, naučiti smo se morali novih načinov komuniciranja, poučevanja in se spoznavati z novimi orodji IKT tehnologije.

Vodilna tema mednarodne konference **EDUvision 2020** je bila: »**IZZIVI IN NOVE PRILOŽNOSTI POUČEVANJA NA DALJAVO**«, kjer smo si kot izhodišče postavili vprašanje »**Kako poučevati, katera znanja podati, katere veščine in na kakšen način jih pridobiti, da bodo učenci in dijaki dobro opremljeni s kompetencami za soočanje z izzivi v življenju in kvalitetno pridobili znanja in veščine tudi pri učenju na daljavo?**«

Zato pedagoški delavci danes stojimo pred nalogo, da vse bolj postajamo motivatorji in navduševalci novodobnih generacij in z IKT podprtimi učnimi okolji omogočamo spreminjati stališča do učenja, sodelovanja, iskanja drugačnih pristopov, ki dolgoročno vodijo k bolj širokemu in trajnejšemu znanju.

V zborniku so zbrani prispevki strokovnjakov, ki predstavljajo sodobne pristope in izzive poučevanja ter vrednotenja znanja in veščin na daljavo, ki bodo učencem, dijakom in študentom omogočali večjo motivacijo do učenja, jih spodbujali k podjetnosti, intenzivirali pridobivanje znanja, poglobili interakcijo z vsakdanjim življenjem in okoljsko osveščenostjo, jih navajali na smotno rabo novih tehnologij ter nenazadnje izgrajevali osebnost učečega se posameznika.

V zborniku je zbranih **88 znanstvenih in strokovnih prispevkov 110 avtorjev iz 10 držav** (Slovenije, Belgije, Cipra, Češke, Grčije, Hrvaške, Poljske, Portugalske, Srbije, Španije).

Izmenjane ideje, raziskave in podeljene praktične rešitve, ki so jih avtorji izpostavili v prispevkih, bodo služile kot sveča za izgradnjo kompetenc učiteljev in kvaliteto izobraževanja.

*Programski in organizacijski odbor
mednarodne konference EDUvision 2020*

CONFERENCE COMMITTEES

KONFERENČNI ODBORI

Programski in organizacijski odbor konference

mag. Mojca Orel, Gimnazija Moste, Ljubljana
doc. dr. sc. Jasminka Brala-Mudrovčič, Odjel za nastavničke studije u Gospiću Sveučilišta u Zadru

Polona Cimerman, Gimnazija Šentvid, Ljubljana

Stanislav Jurjevčič, EDUvision

Marjana Jus, Gimnazija Moste

Mladen Kopasić, Osnovna šola Polje

Olga Koplán, Osnovna šola Ivana Groharja, Škofja Loka

Kaja Lenič, Osnovna šola Log-Dragomer

dr. Ana Logar, Osnovna šola Metlika

doc. dr. sc. Josip Miletić, Unverzitet u Zadru, Odjel za kroatistiku i slavistiku

doc. dr. Jerneja Pavlin, Ubiverza v Ljubljani, Pedagoška fakulteta

mag. Tina Preglau Ostrožnik, Osnovna šola Vencija Perka Domžale

Mateja Šebenik, Osnovna šola Brezovica pri Ljubljani

dr. Radmila Stojanović, Učiteljski fakultet u Beogradu, Srbija

Tina Šetina, Zavod Sv. Stanislava, Ljubljana

doc. dr. sc. Matija Varga, Sveučilište Sjever, Koprivnica; Sveučilište u Zagrebu, Učiteljski fakultet

mag. Katarina Vodopivec Kolar, Osnovna šola Vencija Perka, Domžale

Sandra Zelko Sitar, Osnovna šola Glazija, Celje

dr. Srečo Zakrajšek, Inštitut in akademija za multimedije, Ljubljana

Recenzetski odbor konference

mag. Mojca Orel, vodja programskega in recenzentskega odbora

Gimnazija Moste, Ljubljana

doc. dr. sc. Jasminka Brala-Mudrovčič, Odjel za nastavničke studije u Gospiću Sveučilišta u Zadru

Polona Cimerman, Gimnazija Šentvid, Ljubljana

Marjana Jus, Gimnazija Moste

Mladen Kopasić, Osnovna šola Polje

Olga Koplán, Osnovna šola Ivana Groharja, Škofja Loka

dr. Ana Logar, Osnovna šola Metlika

mag. Tina Preglau Ostrožnik, Osnovna šola Vencija Perka Domžale

Tina Šetina, Zavod sv. Stanislava

mag. Katarina Vodopivec Kolar, Osnovna šola Vencija Perka, Domžale

dr. Srečo Zakrajšek, Inštitut in akademija za multimedije, Ljubljana

VI

**EDUCATION FOR SUSTAINABLE
DEVELOPMENT AND OUTDOOR LEARNING**

**VZGOJA IN IZOBRAŽEVANJE ZA TRAJNOSTNI RAZVOJ IN
POUK V ZUNANJEM OKOLJU**

Razvoj karierne poti skozi ekološko perspektivo

Women's Career Path: An Ecological Perspective

Vesna Starman¹

Innorenw CoE
vesna.starman@innorenw.eu

Jurka Lepičnik Vodopivec

Univerza na Primorskem, Pedagoška fakulteta
jurka.lepicnik@pef.upr.si

Povzetek

V prispevku prikažemo primer poskusa razumevanja konteksta karierne poti ženske, ki je izbirala netradicionalno poklicno pot. Polstrukturiran intervju smo analizirali na dva načina, klasično in skozi ekološko sistemski model.

Odločili smo se za študijo primera, saj je bil naš namen ugotavljanje in odkrivanje konkretnih značilnosti, dejavnikov, ki so vplivali na intervjuvanko, da se je odločila za karierno pot, ki ni običajna za dekleta. Izbrali smo metodo pol strukturiranega intervjuja po značilnostih kvalitativne analize. Postopek analize smo nato ponovili s pomočjo ekološko sistemske metode. Prva analiza je podala odgovor na naše vprašanje, kateri so bili odločilni dejavniki na karierni poti. Ekološki model je te dejavnike prikazal bolj podrobno, s poudarki na odnosni vidik med sistemi.

Raziskava je med drugim pokazala, da če želimo razumeti karierno pot določene osebe, moramo spoznati odnosni vidik med sistemi, ki so vplivali na osebo in obratno. Izkazalo se je, da tudi sami vplivamo na dogodke v našem okolju.

Ključne besede: ekološko sistemska teorija, karierna pot žensk.

Abstract

The purpose of our research was to identify the factors that influence women's career decisions when choosing a "non-traditional" career path. We were interested in whether looking through an ecological perspective would be more accurate in identifying the factors influencing career path design.

We decided to study the case as our purpose was to identify and discover concrete characteristics and factors that influenced the interviewee to decide on a career path that is not common for girls. We chose the semi-structured interview method according to the characteristics of qualitative analysis. The analysis procedure was then repeated using the ecosystem method.

---

¹ The author gratefully acknowledges the European Commission for funding the InnoRenew project [Grant Agreement # 739574] under the Horizon2020 Widespread-Teaming program, the Republic of Slovenia (investment funding of the Republic of Slovenia and the European Union European Regional Development Fund).

The first analysis provided an answer to our question and revealed the decisive factors in the career path. The ecological model has shown these factors in more detail, with emphasis on the relational aspect between systems.

The groups of theories of professional choice that we know are given in the theoretical starting points. The second part describes the basics of Ecological Systems Theory, which is the basis for the third part of the article, which describes the method and analysis of research, results, and interpretation of results. Research has shown, among other things, that we can rely most on theories that link individual development as an interaction with the environment. If we want to understand the career path of a person, we need to get to know the relational aspect between the systems that influenced the person and vice versa. It turns out that we also influence events in our environment.

Keywords: career development, ecological systems theory.

1. Uvod

Analize primerjave teorij poklicne izbire, ki so jih pripravile Patton, Fitzgerald in sodelavci (2014) so pokazale, da ne moremo govoriti o boljši ali slabši teoriji, pač pa o bolj ali manj uporabnih teorijah za posamezne družbene okoliščine ali za pojasnjevanje in razlago poklicne in karierne orientacije določenih skupin. Poleg tega moramo vzeti v zakup, da je ženska karierna pot proces, ki ne poteka linearno, ampak se spreminja skozi obdobja, ko spreminja vloge (Cook in dr., 2002, Van Langen in dr., 2008; Alon, 2015). Raziskovalci, ki iščejo odgovor na vprašanje, kateri dejavniki vplivajo na poklicne izbire so ugotovili, da je pomembno v raziskovanje vključiti interakcije z okoljem (Ghuangpeng, 2011).

Med paradigme teorij poklicne izbire, ki zagovarjajo tezo, da je karierni razvoj proces, ki je rezultat zapletene interakcije med posameznikom in okoljem bi lahko uvrščali tudi ekološko sistemsko teorijo, ki poudarja kvaliteto in predvsem kontekst posameznikovega okolje, ki vpliva tako na fizični, čustveni kot intelektualni razvoj posameznika.

2. Ekološko sistemsko teorija

Ekološka sistemsko teorija poudarja kvaliteto in predvsem kontekst posameznikovega okolja, ki vpliva tako na fizični, čustveni kot intelektualni razvoj posameznika. Bronfenbrenner trdi, da okolje, ki je pomembno za posameznikov razvoj, ni omejeno na posamezen, spreminjajoči se prostor, ampak je to razvrstitev koncentričnih struktur, ki so medsebojno povezane in v interakciji. Bronfenbrenner definira ekologijo človekovega razvoja kot znanstveno proučevanje progresivne, vzajemne akomodacije med aktivnim, razvijajočim se posameznikom, ki je različno umeščen v določena, spreminjajoča se okolja, pri čemer na ta proces vpliva tudi odnos med vsemi okolji in kontekstom, znotraj katerega se le-ta nahajajo. Bistveno pri tej teoriji je, da poudarja interakcijski model razvoja posameznika, zato je pomembno raziskovati ne le posameznika in njegove aktivnosti, ampak tudi okolja, v katerem le-ta vse življenje deluje.

Ekološka sistemsko teorija daje možnost vpogleda v celoten proces posameznikovega odločanja. Bronfenbrenner trdi, da okolje, ki je pomembno za posameznikov razvoj, ni omejeno

na posamezen, nespreminjajoči se prostor, ampak je to razvrstitev koncentričnih struktur, ki so medsebojno povezane in v interakciji (Bronfenbrenner, 1979).

Bronfenbrennerjeva ekološko sistemska teorija razvoja razlaga razvoj posameznika v luči kompleksne medsebojne povezanosti socialnih okolij, v katerih ta živi (Pečjak in Košir, 2012, str. 24). Bistveno pri tej teoriji je, da poudarja interakcijski model razvoja posameznika (Pečjak in Košir, 2012; Downer in Myers, 2010), zato je pomembno raziskovati ne le posameznika in njegove aktivnosti, ampak tudi okolja, v katerem le-ta vse življenje deluje (Muuss, 1996 v Hristovski, 2003). Človeka dojema kot aktiven, dinamičen sistem, z določenimi značilnostmi, ki se spreminjajo v interakciji z okoljem. Proces med posameznikom in okoljem je pogojen: s časovnim obdobjem, v katerem je posameznik v določenem trenutku lastnega življenjskega cikla, z značilnostmi razvijajočega se posameznika in pa s kontekstom (Bronfenbrenner, 1979). Ravno razširitev okoljske perspektive na širšo in časovno raven, upoštevanje vlog zgodnjih in kasnejših izkušenj v posameznikovem razvoju in poudarek na sovplivanju med posameznikom in okoljem v razvoju, je pomemben prispevek omenjene teorije.

Ekološko okolje razumemo kot set naslednjih okoljskih sistemov (Marjanovič Umek, Zupančič, 2004; Pergar Kuščer, 2004; Batistič Zorec, 2006; Lepičnik Vodopivec in Teršek, 2020): mikrosistem, mezosistem, makrosistem, ekosistem, kronosistem.

Mikrosistem se nanaša na posameznikovo neposredno socialno okolje, s katerim je v stiku vsak dan (npr. družina, prijatelji, šola, vrtec, soseščina, cerkev ...). Posameznik in okolje sta v soodvisnosti. Tako kot posameznik sodeluje pri spremembah v okolju, ga preoblikuje, tudi okolje vpliva nanj, kar pa je odvisno od tega, kako otrok zaznava in interpretira določene njegove dejavnike. Diada je vzpostavljena kadar sta dve osebi pozorni druga na drugo ali sta navzoči pri aktivnosti druga druge. Diada je pomembna za razvoj z dveh vidikov: določa kritični kontekst za razvoj, kjer veljajo določene zakonitosti, hkrati pa je temelj mikrosistema, ki omogoča nadaljnje oblikovanje triad, tetrad in tako dalje (Bronfenbrenner, 1979 v Hristovski, 2003).

Mezosistemi predstavljajo odnose med določenimi mikrosistemi, kot je npr. odnos med prijatelji in soseščino. Sami odnosi med njimi namreč sovplivajo na posameznikovo življenje na različnih področjih.

Eksosistem je širša skupnost, v kateri posameznik živi, in ni v direktnem odnosu z njim, ima pa nanj vseeno pomemben vpliv, kot so zaposlitev staršev, socialna politika ipd.

Makrosistem sestavljajo ideologije, vrednote in sprejeti vedenjski vzorci subkulture in kulture (naroda, etnične skupine in socialnega razreda), ki ji posameznik pripada.

Kronosistem se navezuje na dinamične spremembe v okolju, ki vplivajo na posameznikov odnos z okolico in nenazadnje na njegov razvoj, kot je npr. prestop iz domačega okolja v šolo.

3. Študija primera

Opravili smo polstrukturiran intervju z žensko, ki je izbirala poklice na področjih, ki so veljala za moška. Kot prva ženska se je vpisala na strojno fakulteto, zaposlila se je kot vodja oddelka za preučevanje podatkov, kasneje jo je pot vodila v lesno podjetje, zaradi želje po znanju, se je vpisala na lesno fakulteto, sedaj je raziskovalka na inštitutu, ki v glavnem preučuje les in druge naravne materiale.

3.1 Opis metode

Cilj intervjuja je bil dobiti odgovore na ključna raziskovalna vprašanja glede poteka karierne poti in spoznati vplive različnih sistemov nanjo. V ta namen smo pripravili glavna vprašanja odprtega tipa v kontekstu postavljenih raziskovalnih vprašanj oziroma vprašanja, ki so osredotočena na tematsko področje, preostala vprašanja pa smo oblikovali sproti med potekom intervjuja.

Tematska področja so bila: matična družina, šolanje, naključni dogodki, vrednote, doživljanje sebe, potek poklicne odločitve, ovire, usklajevanje družinskih obveznosti, službe.

Opravili smo analizo intervjuja po značilnostih kvalitativne analize vključno s transkripcijo. Narejen je bil prepis intervjuja, da je imela vpraševanka možnost nadzora in presojo ustreznosti odgovorov.

Postopek kvalitativne analize lahko razdelimo na šest korakov: urejanje gradiva, določitev enot kodiranja, kodiranje, izbor in definiranje relevantnih pojmov in oblikovanje kategorij, definiranje kategorij in oblikovanje končne teoretične formulacije (Vogrinc, 2008). Zvočni posnetek intervjuja smo najprej dobesedno prepisali in uredili. Nato smo določili kodirne enote, torej dele besedila, ki so vključevali za raziskavo pomembne informacije. Te dele besedila smo zaradi večje preglednosti podčrtali. Sledila je faza odprtega kodiranja, kjer smo posameznim delom besedila, kodirnim enotam pripisali kode. Vsebinsko sorodne kode smo povezali v širše enote – kategorije, ki smo jih pred tem vnaprej definirali. Sledil je poskus analize intervjuja skozi ekološko perspektivo. Na koncu smo na osnovi shem in ekološkega modela ugotovitve povzeli in smiselno povezali s teorijo in teoretičnimi izhodišči.

3.2 Definicije pojmov v procesu kodiranja

Izjave intervjuvanke smo skozi proces odprtega kodiranja razdelili v naslednje kategorije:

IGRE, INTERESI, VREDNOTE, DOŽIVLJANJE SEBE, VPLIV MAME – pomemben drugi, VPLIV OČETA – pomemben drugi, MOČNA PODROČJA V OSNOVNI ŠOLI, IZBIRA SREDNJE ŠOLE, POKLICNA ORIENTACIJA, FAKULTETA, 1. DELOVNO MESTO, 2. DELOVNO MESTO, 3. DELOVNO MESTO, PRELOMNI TRENUTKI, TUTORJI, USKLAJEVANJE DRUŽINSKIH OBVEZNOSTI, OVIRE NA POKLICNI POTI, VPLIV NA SPREMEMBE, LESNA FAKULTETA

3.3 Interpretacija

Interpretacijo smo oblikovali kot odgovore na postavljena raziskovalna vprašanja in temeljne namene raziskovanja.

IGRE

Najraje se je igrala s sosedovimi fanti, vedno izven doma, dekliške igre so jo dolgočasile:

“...moja igrača je blo kšno kladvo tist kar se je okrog vrgl...pa drsala sm, pa...tam smo imel led zraavn, smo drsal, polet smo hodil plavat, te stvari ne? Drgač pa kot igrače, pa ne..pa skakalnico smo imel tam, smo hodil skakat otroc...take bol moške stvari ..”

VREDNOTE

Vrednote smo odkrivala preko odgovorov na vprašanja, kaj je prenesla na svoje otroke. Izkazalo se je, da je prenesla tisto, kar je občudovala pri mami in čemur je sledila tudi sama:

“Da nikol ne smeš popustit...mislm rečt, opustit ene stvari, ki si jo želiš. Če imaš plan, da neki nardiš, ga nardiš do konca. Če se ta načrt umes mal spremeni, ga sam mal spremeniš, greš drugo pot, ampak moraš zaključit eno stvar. Kr najhujše pr ljudeh je, da ne znajo zaključvat...”

Na svoja otroka je ponosna, pomembno ji je, da sta prevzela njene vrednote in se osamosvojila. Tako kot je njena mama vplivala nanjo, je tudi M. vplivala na svoje otroke:

“Ja, ja in zato sta zdej...hči je..oba mata svoje stanovajne, oba imata službo, nobenga, najdeta se, aja, pa dala sm jim tut, da ne smeš odnehat, če je nek težko, recimo v enem trenutku; če mislš, da ne boš čez pršou, ne, počakaš en dan, pa vprašaš še enga družga, ne...to...nimata, jast mislm, da nimata problemov s tem...”

Tudi sama spodbuja delo z otroki, kot je to ona počela z očetom:

“...ja, seveda; jast mislm, da bi moral otroke peljat delat...”

INTERESI

Tudi področje interesov imajo v družini enako:

“Pri nas smo sami tehniki ...”

VPLIV MAME – pomemben drugi

O mami govori občudujoče:

“Mama, mama...ona je bla...njo so vsi spoštoval ...frajerka je bla, ja, lepa... točno je vedla kaj hoče... do konca, tut ona je bla vztrajna...”

Mamo je dojemala kot zelo inteligentno osebo, ne zdi se ji, da je bilo njeno delo (bila je gospodinja) usklajeno z zmožnostmi: *“...to so bli zlo inteligentni ljudje...”*

VPLIV OČETA – pomemben drugi

Poleg mame so v hiši bile še tri dekleta. Kot najstarejša od hčera, naj bi bila izbrana za pomoč očetu: *“...Jst sem bla najstarejša ...”*

Meni, da je delo z očetom vplivalo na samo izbiro: *“... to pa zaradi tega, kr sm mogla zmeri očetu pomagat avte popravlat...vse živo, kar je moških del, kr so ble same punce pr ns...”*

Sicer priznava, da ji ustrezalo: *“...so mi bli vseč moški poklici...”*

DOJEMANJE SEBE

Sebe dojema kot upornico in radovedno žensko: *“...jest sem upornik, celo življenje že ...radio sem razdrla, kolo sm razdrla, hotla sem vse vedet, videt, sm bla edina, men se zdi, u naši družini ki sem to...”*

Starši so njene potrebe razumeli: *“... ne nism bla nikol kaznovana za te stvari, če sem kej raskopala pa nazaj sestaula, zdej pa nazaj sestau, so rekl, pol sem se matrala nazaj sestavt (smeh)”*

MOČNA PODROČJA V OSNOVNI ŠOLI

V osnovni šoli je imela najraje: *“Matematka, fiska”*

Učitelje je dojemala kot stroge, ki pa so jo veliko naučili: *“...za matematko pa sm mela skos tut zlo stroge...”*

POKLICNA ORIENTACIJA

Starša sta želela, da se M. izučí za šiviljo: *“Aha to pa ne; mene so hotl za šiviljo dt, ker je to takrat bil donosen poklic, ne”*

Razrednik je dobro poznal njene sposobnosti, spremljal njene rezultate na tekmovanjih, zato je staršem svetoval gimnazijo: *“...so poklical moje starše, to pa je bil moj razrednik...ja, je reku, de k smo teste...jst sem mela tut Vegova priznanja vsa, ne...za matematiko tekmovanja in je reku, da s tem pa morm na gimnazijo...”*

Na gimnaziji niso imeli poklicne orientacije: *“Ne, číst svojo orientacijo”*

Spomin ima le na testiranja: *“... u osnovni šoli so bla, so merli inteligentni ...”*

Za strojno fakulteto se je odločila zaradi želje po znanju upravljanja s stroji; morda je nanjo vplivalo delo, sodelovanje z očetom: *“Tist pa ne, tist sm bla pa jest, sem pršla u papirnico Vevče delat in sem zagledala stroj papirni in sem si rekla, ah, to moram pa jast obvladat in sem šla na strojno...in potem sem se lahko pogovarjala s temi vodji raznih strojev pa z vodjo proizvodnje, kako pa kaj, kako se dela, pa vse te stvari k so me zanimale, lažje kokr če ne bi šla; mene so, ja ja, če bi mela eno raketo tu zraven, s tem začela ukvarjat...”*

Na njene izbire niso vplivali prijatelji, prijateljice: *“Ne, nobeden...”*

S sošolci se je sicer dobro razumela in se še danes: *“Še zdej se dobivamo; ja, ja dobr ekipa...in z osnovno šolo...smo na vezi vsi...”*

1. DELOVNO MESTO

Po diplomi na strojni fakulteti se je zaposlila na ustreznem delovnem mestu, delala pa je tudi kot programer: *“...najprej sm bla papirničarka...bla sm organizator in programer ...organizirala sm podatke, se prau ukvarjalal sm se z bazami podatkov in s programi za Papirnico Vevče...”*

2. DELOVNO MESTO

Naslednja služba je bila na Inštitutu Jožeta Štefana. Kolektiv je bil sicer mešan, celo več žensk je bilo, vendar z moškim vodjem: *“...so ble ta glavne ženske, vsaj na..jst sm delala na uporabni matematki..tam je blo velik žensk...so bli pa moški vodje...”*

3. DELOVNO MESTO

Najbolj pa je čutila ovire v lesni industriji:

»V lesni industriji pa so ta glauni moški in to se čuti...tut zdej ...»

Vlogo vodje v lesni industriji ji je dojemala kot težko za žensko: *“... je blo težko...”*

“ Tuki u lesni industriji pa ni dovolj da ti obvladaš eno stvar, ampak je lesna industrija ima, je...kako bi rekla....delovno intenzivna, to se prau da maš velik delaucev za en predmet, da se nardi, ni recimo 10 ljudi vsega ampak 100 in več, ne, in tazga k vod 100 in več ldi, pa ženska, ne...to je blo...ne”

USKLAJEVANJE DRUŽINSKIH OBVEZNOSTI

Partnerski odnos je ni omejeval: *“Pr ns je vse tekl...”*

Pričakovanja družbe glede stereotipnih vlog, je niso zanimala, sledila je sebi oziroma sta se s partnerjem dogovorila tako glede gospodinjstkih del kot vzgoje otrok:

“Ne, zame ni pomembn ne, on pa rad kuha, kuha odkar ga poznam...”

“...dokler niso šli u šolo, sem dala službo u ozadje, so bli prvi otroc. Sem rekla, da...zato k sm prebrala en japonski pregovor, da otroka največ naučiš do petga leta; kar naučiš do petga leta, potem tist sam še nadgrajuješ in sem rekla, evo 5 let....”

PRELOMNI TRENUTKI

Prvi prelomni trenutek je bil zaposlitev v Papirnici. Želela je razumeti stroje, zato se je ob delu, vpisala na strojno fakulteto.

Ko je bila na porodniškem dopustu za prvo hči, so na Inštitutu Jožefa Štefana iskali ljudi, ki bi jih usposobili za programerje. Svetovali so ji, naj se prijavi na razpis. Testiranje je opravila kot tretja najboljša v skupini, zato so jo zaposlili.

Ker je hči potrebovala spremembo okolja zaradi svojega zdravja, je prišla v stik z lesno industrijo: *“Oh, to je blo pa zato k smo se preselil is Ljubljane zaradi hčirke k je mela oslovski kašelj, ko je bla mejhna in je reku zravnik, da se mormo preselt k morju al neki viši... in sem pa dobila službo u Loškem potoku in kot vodja enga obrata, lesarskega in mi je potem pa lesarstvo postalo ušeč in potem sm šla, pustila službo, zapustila, jo zaključla in šla na faks, nardila lesarsko fakulteto..ja, tko da nism skos lesarka...”*

Na sejmu v Nemčiji je spoznala podjetnika, ki si je želel sodelovanja z njo. Skozi delo z njim, se je zelo veliko naučila in vzljubila les. Sledilo je izobraževanje na lesni fakulteti.

Na fakulteti je bila sošolka s sedanjo direktorico inštituta, ki raziskuje les. Sedaj je raziskovalka na tem inštitutu.

OVIRE

Na svoji poklicni poti se je srečevala tudi z ovirami, prva je bila že na fakulteti:

“Za eno stvar lahko rečm za strojno: k sm js hodila na strojno fakulteto, ni blo ženskega veceja (smeh) to je prva ovira, kot ženska...”

“Ja, so bli moški u glavnem (profesorji), no..samo ena ženska je bla in to za matematiko...”

Največje ovire je imela v lesnem podjetju, ker je delavci niso jemali resno, les naj bi bil moška domena.

VPLIV NA SPREMEMBE

Ker so na fakulteti za strojništvo želeli pridobiti več žensk, se je posledično tudi spremenil odnos, ki je pripomogel k vpisovanju deklet na fakultete, ki so veljale za moške panoge:

“... takrat so hoteli pritegnit več žensk, ker so ugotovl, da ženske drgač razmišlamo k moški, imamo drgačen odnos do znanja tut, k moški ...”

Tudi sama je prispevala k pozitivnim spremembam. Kvaliteta njenega dela bila opažena in je pripomogla k izboljšanju situacije:

“Ampak je biu pa napredek k sm bla, ne; prej so bli vodje strojev samo moški, no k sm jes pršla brez mojih, so dal tut ženske potem; k so rekl, ta je pa dobra, ta je dobra za vodjo strojev, ne? So ugotovl, da znamo tut ženske kej nardit. ...”

VLOGA TUTORJEV

Kljub oviram, nezaupljivem odnosu sodelavcev, je M. v lesni industriji spoznala ljudi, ki so svoje znanje z veseljem delili z njo. Vzeli so si čas zanjo in jo učili o panogi, ki je ni poznala:

“Ta me je nauču zelo velik, kako se reže, kako vse te stvari; z njim sem se lahko kr tko pogovarjala po telefonu, brez ...on me je nauču no, zelo velik...«

»...potem s tem direktorjem, kaj je že...iz Gorenja, z njim sem se tut velik pogovarjala, tako res ta glavni od prej, so me precej naučl, srečo sm mela, da sm njih srečala, no...«

»...en Slovec, ta je tut že pokojni, je mel žago u Austriji ... on me je tut velik nauču...jst sem se kr pogovarjala 2 uri, ampak tko bi moral tut zdej delat, tega ne dela noben podjetje no ...”

LESNA FAKULTETA

Po petnajstih letih se je situacija na fakultetah nekoliko spremenila, tokrat je več žensk: *“Andreja je moja sošolka, potem je bla Mateja, pa ...«*

»...misl m rečt je veliko mnj žensk kot moških. Mamo vsako leto srečanje, ne, Alumni klub in je velik več moških, ja«

Razloge za dojetanje lesne panoge za moško domeno išče v zgodovini:

“Pač, to ni bil ženski poklic učasih, ne...«

»Včasih je to bil fizičen, je bilo težko, po moje, za dvigvat, kšne plošče, na žagi, kaj bo ženska delala na žagi, če je ...včasih so ble bl...to so garaška dela, včash si moral desko k je mela 100 kil prjet, ne...pa ženske niso mele tok za jest, pa so ble švohcene, ne...”

V današnjem času ne bi smelo biti več ovir, saj je tehnologija napredovala in olajšala delo:
“Zdej so pa stroji ja, sej zdej so vodje žage tudi ženske; poznam eno, vsaj, eno sem srečala dol v Novem mestu....zato ker je bla edina hčirka in je prevzela (smeh), ampak se je naučila...”

LIK VODJE

Izpostavila je dva lika vodje, s katerima je imela stik; enega je poimenovala primitive, drugega svetovljan: *“..jst sem enkrat Milavca, vodja lesne gospodarske zbornice, ne, ki je začel neki o ženskah pa to, sm ga tolk ej...to so primitivci, jst pravm..”*

“...dobr Andreja zdej vod in je ženska in hvala bogu...Ja, ona je svetovljanka, to je tut odvisn iz kje prihaja človek, ne..al si tam nekje zaprt al...pa da vodš pol folk k je velik bolj razgledan kot ti...pol si pa ogrožen in samo jih ponižuješ in braniš ne, ne...al pa si svetovljan, pa veš...za les pa...rad ga morš imet, pa vedet moraš, kaj boš z njim naredu...”

4. Povzetek analize

Intervjuvanka dojema svoje osebne lastnosti kot radovednost, vedoželjnost, determiniranost, neustrašnost, ki so ji pomagale pri tem, da se je kot prva ženska vpisala na strojno fakulteto, se preizkusila v računalništvu, prevzela vodenje obrata v lesni industriji, čeprav so jo moški sodelavci ovirali, bili do nje nezaupljivi. Mama ji je prenesla vrednote, kot so »kar začneš, zaključí« in »vztrajaj«, oče pa večšine rokovanja z orodjem, popravljanje, razstavljanje ipd. Raje je imela aktivne kot pasivne igre. Kasneje se je to kazalo v vsebini izbranega dela: izbirala je dela s stroji, mehanizacijo, lesom.

V obdobju šolanja je delala v povezani skupini, učitelji so poznali njena močna področja in jih pomagali razvijati. Usmerili so jo na gimnazijo, kljub temu, da so starši želeli, da se izuči za šiviljo. Šolala se je v obdobju, ko so profesorji želeli uvesti spremembe, želeli so pridobiti več študentk.

Na njeni poklicni poti so imeli zelo pomembno vlogo mentorji, tutorji (kot jih je sama poimenovala), ki so ji pomagali razumeti področje dela, jo poučili o pomembnih vsebinah, zaradi katerih je postala boljša, bolj učinkovita in zaradi tega dokazala, da so tudi ženske lahko uspešne na »moških« področjih dela. Njena poklicna pot ni bila linearna, spreminjala se je ob naključnih dogodkih in srečanjih. Spremembe je intervjuvanka vedno obrnila sebi v prid.

V analizi s pomočjo Brofennbrenerjeve ekološko sistemske teorije smo iskali predvsem interakcije med posameznico in njenim okoljem in na sam razvoj.

Dispozicije je imela predvsem za naravoslovno področje. Na vprašanje, ali je prispeval tudi odnos učiteljev na njen odnos do teh dveh predmetov, se je strinjala, predvsem v tem, da ji niso gledali skozi prste, ampak »prisilili«, da se je posvetila.

Bioekološki viri kot so težnja po spreminjanju okolja in direktivna prepričanja o odnosu z okoljem oz. o vpetosti nje same v okolje, in vlogi, ki jo v določenem okolju lahko ima, se zazna iz njenih vrednot, iz osebne strukture in motivacije, ki se izraža preko njene interakcije z objekti.

4.1 Mikrosistemi:

DRUŽINA

Družina je najbolj vplivala na razvoj intervjuvanke. Živela je v ljubeči družini, s še dvema sestrama. Oče je skrbel za finančni del, mati je skrbela za dom.

SEDANJA DRUŽINA

Vloge v družini imajo usklajene tako, da upoštevajo želje posameznika in ne pričakovanja družbe. Imajo skupne interese.

SOŠOLCI

V osnovni, srednji in na fakulteti so imeli kvalitetne medsebojne odnose. Stike ohranjajo še danes.

MAMA – HČI

Med njima je potekala opazovalna diada, ki pomeni odnos med dvema članoma diade, ki se vzpostavi med njuno interakcijo, ostane pa še po tem, ko nista več skupaj. M. je svojo mamo občudovala. Zaznavala jo je kot inteligentno, ponosno in vztrajno žensko, ki se ne ozira na pričakovanja družbe. Od nje je prevzela tudi vrednote, ki so ji še danes pomembne in jih je prenesla na svoje otroke.

OČE - HČI

Med njima je potekala diada skupne aktivnosti, ki je podlaga ugodnih pogojev za učenje, na podlagi lastne aktivnosti. Motivirala jo je, da si prizadeva za neko aktivnost in jo tudi dovrši.

Dobila je priložnost, da poskusi obvladati določeno situacijo, kar pomeni, da je prišlo do transferja moči spontano, kot funkcija otrokove aktivnosti v odnosu z okoljem. Vzorce vedenja, ki jih je zaznala pri sebi in očetu, je kasneje prenašala v druge prostore in čase, ko se je soočala z novostmi na poklicnih področjih, prej rezerviranih za moške.

4.2 Mezosistem

ŠOLA- UČENKA - STARŠI

Šola je imela vpliv tako na znanje matematike, ki jo ji je kasneje pomagalo pri študiju kot na izbiro srednje šole. Vloge imajo magično moč, da vplivajo na to, kako bo nek posameznik obravnavan, kako se bo obnašal, kaj bo delal, in celo, kaj bo mislil in čutil.

Če določeni mikrosistemi, v tem primeru šola – starši, ne bi bili povezani med sabo, bi M. po vsej verjetnosti bila šivilja.

4.3 Eksosistem

SOSEŠČINA

Intervjuvanca je živela v ruralnem okolju. Večinoma se je igrala v bližnjem jezeru: poleti so plavali, pozimi drsali. Naredili so si drsalnico. S fanti je igrala nogomet.

Če se naslonimo na tezo Garbarino & Abramowitz (1992) ki pravi, da zdrava in med seboj povezana sosesčina pozitivno vpliva na razvoj mladostnika, saj ustvarja povezave in situacije,

ki spodbujajo uporabo intelektualnih in socialnih resursov, lahko sklepamo, da je njeno primarno okolje spodbudno vplivalo na njen intelektualni in socialni razvoj. Naučila se je sodelovati, tekmovati, raziskovati, si upati in vse to je kasneje uporabila na svoji poklicni poti.

4.4 Makrosistem

Intervjuvanka je delala v času in prostoru, ko so prevladovalle tradicionalne vrednote. Prihajal pa je čas, ko je družba bila bolj pripravljena na spremembe, rahljanje stereotipnih vzorcev, kar ji je omogočilo vstopati na področja, rezervirana za moške. Poleg tega je tudi sama prispevala k spremembam.

Starši so se izkazali kot pomemben dejavnik pri izbiri karijerne poti. Posredujejo vrednote, izkazujejo podporo. Skupne aktivnosti s starši so pomembne, ker tako otroci pridobijo delovne navade in občutek pripadnosti. Vrednote, ki so pomemben dejavnik pri izbiri poklicne poti, se prenašajo s staršev na otroke. Vrednote, ki so pomembne pri poklicni izbiri so vztrajnost, odgovornost, vedoželjnost. Vloge v družini prispevajo k občutku odgovornosti pa tudi samopodobi v povezavi s karierno potjo.

Podatki kažejo na pomembnost aktivnih iger, ki sovplivajo na razvoj ne le motoričnih sposobnosti, ampak tudi na pogum, socialne veščine, ki so v procesu oblikovanja karijerne poti zelo pomembni. Šola vpliva predvsem s spodbujanjem razvijanja močnih področij in usmerjanjem. To pomeni, da je pomembno poznati učence in njihova močna področja.

Tudi osebne lastnosti so se izkazale za pomembne, saj so oblikovale reakcijo na spremembe, naključne dogodke in ovire, ki se na karierni poti pojavljajo. Ko je bila na vodstvenem delovnem mestu področja, ki je veljal za moško, se ni prestrašila. Poiskala je učinkovite metode, ki so ji pomagale dokazati se na takem delovnem mestu. Ko je morala menjati okolje bivanja, zaradi zdravstvenih težav svojega otroka, je poiskala nove priložnosti v novem okolju in se vključila v dodatno izobraževanje, ki ji je omogočilo uspeh na delovnem področju.

5. Diskusija

Iz analize je razvidno, da karierna pot ni linearna, spreminja se glede na obdobja, naključne dogodke in srečanja. Najbolj se lahko naslonimo na teorije, ki povezujejo razvoj posameznika kot interakcije z okoljem, kot na primer Krumboltz in sod. (2013), Lent, S. D. Brown in Hackett (2002), Peterson, Sampson, Lenz, in Reardon (2002), Reardon, Lenz, Sampson in Peterson (2011), Valach in Young (2009).

Teoretičnim razlagam glede kariernega razvoja žensk (Cook in sod., 2002), lahko dodamo, da so izkušnje, ki jih dekleta pridobijo v otroštvu izredno pomembne. Dajo možnost spoznati svoj interes ne glede na stereotipna mnenja v okolju. Drugi izredno močan dejavnik se je izkazalo mentorstvo, ki lahko osebo popelje čez ovire na karierni poti, dopolnjuje znanje, predstavlja podporni člen pri oblikovanju karijerne poti.

Če želimo razumeti karierno pot določene osebe, moramo spoznati odnosni vidik med sistemi, ki so vplivali na osebo in obratno. Izkazalo se je, da tudi sami vplivamo na dogodke v našem okolju.

6. Zaključek

Kontekst odločitve ženske, ki je izbirala netradicionalne poklice, smo poskusili razumeti skozi dve vrsti analiz: klasično in skozi ekološko sistemski model. Izbrali smo ekološko teorijo, ker druge izbire ponujajo premajhen spekter vpogleda v razvoj posameznika. Ekološka sistemska teorija poudarja kvaliteto in predvsem kontekst posameznikovega okolja, ki vpliva tako na fizični, čustveni kot intelektualni razvoj posameznika.

S pomočjo prve analize smo izpostavili pomembne dejavnike, ki so vodili in oblikovali karierno pot. Izkazalo se je, da so zelo pomemben dejavnik osebnostne lastnosti, vrednote, vrsta iger, podpora šole. Poleg tega imajo zelo pomembno vlogo izkušnje v otroštvu in mentorji.

Ekološko sistemski model je poudaril dimenzijo vplivov okolja na intervjuvanko. Pokazalo se je na primer, da je izkušnja, ki jo je imela z očetom, ko je delala z njim v delavnici, prenesla tako na izbiro fakultete kot na delovno mesto. Izbrala je strojno fakulteto, ker je na delovnem mestu zagledala stroje, ki jih je hotela obvladati. Tudi v delavnici je obvladala orodje. Oče ji je razlagal o delu, skozi delo jo je učil, spodbujal jo je, da razume, kako stroji delujejo. To izkušnjo je kasneje ponovila z mentorji, strokovnjaki, ki so si vzeli čas zanjo, ji predali svoje znanje.

Prva analiza je podala odgovor na naše vprašanje, kateri so bili odločilni dejavniki na karierni poti. Ekološki model je te dejavnike prikazal bolj podrobno, s poudarki na odnosni vidik med sistemi.

7. literatura

- Alon, S., and DiPrete., T. A. (2015). "Gender Differences in the Formation of a Field of Study Choice Set." *Sociological Science* 2: 50–81.
- Batistič Zorec, M. (2000). *Teorije v razvojni psihologiji*. Ljubljana: Pedagoška fakulteta.
- Brofenbrenner, U. (1979). *The Ecology of Human Development*. Cambridge: Harvard University Press.
- Cook, E. P., Heppner, M. J., in O'Brian, M. (2002). Career development of women of colour and white women: Assumptions, conceptualizations, and interventions from an ecological perspective. *The Career Development Quarterly*, 20, 291-305.
- Ghuangpeng, S. (2011). *Factors Influencing Career Decision-making*. Victoria University, Melbourne.
- Hristovski, D. (2003). Ekološka perspektiva v razvoju. <https://www.revija.zzsp.org/2003/03-3-315-338.pdf>

- Krumboltz, J., Foley, P. in Cotter, E.. (2013). Applying the Happenstance Learning Theory to Involuntary Career Transitions. *The Career Development Quarterly*. 61. 10.1002/j.2161-0045.2013.00032.x.
- Lent, R.W., Brown, S.D. in Hackett, G. (2002). Social cognitive career theory. *Career Choice and Development* (4th Ed.. 255-311).
- Lepičnik Vodopivec, J. in Teršek, B. (2020). Pupil's status in primary school and bullying. V *Innovative Issues and Approaches in Social Sciences* vol. 13, št. 1.
- ur. Marjanovič Umek, L. in Zupančič, M. (2004). *Razvojna psihologija. Andragoška Spoznanja*, FF, Univerza v Ljubljani.
- Patton, W.in McMahon, M. (2014). *Career Development and Systems Theory Connecting Theory and Practice* (3rd Edition). Sense publishers Rotterdam / Boston / Taipei.
- Pečjak, S., Košir, K. (2012). *Šolsko psihološko svetovanje*. Znanstvena založba Filozofske fakultete, Ljubljana
- Pergar-Kuščer, M. (2004). *Šola in otrokov razvoj: mlajši otrok v šoli*. Pedagoška fakulteta, Ljubljana.
- Peterson, G. W., Lumsden, J. A., Sampson, J. P., Jr., Reardon, R. C., & Lenz, J. G. (2002). *Using a cognitive information processing approach in career counseling with adults*. In S. G. Niles (Ed.), *Adult career development: Concepts, issues and practices* (p. 98–117). National Career Development Association.
- Reardon, R., Lenz, J., Sampson, J. in Peterson, G. (2011). Big Questions Facing Vocational Psychology: A Cognitive Information Processing Perspective. *Journal of Career Assessment - J Career assessment*. 19. 240-250. 10.1177/10690727110395531.
- Valach, L., in Young, R.A. (2009). Interdisciplinarity in vocational guidance: an actiontheory perspective
[https://scholar.google.si/scholar?q=Valach+in+Young+\(2009\)&hl=sl&as_sdt=0&as_vis=1&oi=scholart](https://scholar.google.si/scholar?q=Valach+in+Young+(2009)&hl=sl&as_sdt=0&as_vis=1&oi=scholart)
- Van Langen, A., Rekers-Mombarg, L. and Dekkers, H. (2008). "Mathematics and Science Choice following Introduction of Compulsory Study Profiles into Dutch Secondary Education." *British Educational Research Journal* 34 (6): 733–745.
- Vogrinc, J. (2008). *Kvalitativno raziskovanje na pedagoškem področju*. Ljubljana: Pedagoška fakulteta.